

متن کامل خطبه غدیر خم با ترجمه فارسی

این متن از کتاب «الإحتجاج علی أهل اللجاج (للطبرسی)، ج ۱، ص: ۵۸ تا ۶۶ برداشت شده است. تفاوت‌های اندکی با برخی نقل‌های دیگر دارد که تعدادی از آن موارد را در [] قرار داده‌ایم.

اسناد دیگر این روایت و نقل‌های ذکر شده عبارتند از:

علامه امینی، الغدیر، ج ۱ ص ۱۲-۱۵۱ و ۲۹۴-۳۲۲.

شیخ عبدالله، بحرانی، عوالم العلوم، ج ۳/۱۵ ص ۳۰۷-۳۲۷.

علامه مجلسی، بحار الانوار، ج ۳۷ ص ۱۸۱-۱۸۲.

شیخ حر عاملی، اثبات الهداء، ج ۲ ص ۲۰۰-۲۵۰.

سید ابن طاووس، الطرائف، ص ۳۳.

نکته: آیات قرآن در متن با رنگ سبز نوشته شده است

بخش اول: حمد و ثنای الهی

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَا فِي تَوْحِيدِهِ وَ دَنَا فِي تَفَرُّدِهِ وَ جَلَّ فِي سُلْطَانِهِ وَ عَظَمَ فِي أَرْكَانِهِ وَ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا^۱ وَ هُوَ فِي مَكَانِهِ وَ قَهَرَ جَمِيعَ الْخَلْقِ بِقُدْرَتِهِ وَ بُرْهَانِهِ

ستایش خدای را سزااست که در یگانگی اش بلند مرتبه و در تنهایی اش به آفریدگان نزدیک است؛ سلطنتش پر جلال و در ارکان آفرینش اش بزرگ است. بی آنکه مکان گیرد و جابه‌جا شود، بر همه چیز احاطه دارد و بر تمامی آفریدگان به قدرت و برهان خود چیره است.

مَجِيداً لَمْ يَزَلْ مَحْمُوداً لَا يَزَالُ بَارِئُ الْمَسْمُوكَاتِ وَ دَاجِي الْمُدْحُوتِ وَ جَبَّارُ الْأَرْضِينَ وَ السَّمَاوَاتِ فُدُوسُ سُبُوحِ رَبِّ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحِ- مُتَّفَضِّلٌ عَلَى جَمِيعٍ مَنْ بَرَّاهُ مُتَطَوِّلٌ عَلَى جَمِيعٍ مَنْ أَنْشَأَهُ يَلْحَظُ كُلَّ عَيْنٍ وَ الْعُيُونُ لَا تَرَاهُ.

همواره ستوده بوده و خواهد بود و مجد و بزرگی او را پایانی نیست. آغاز و انجام از او و برگشت تمامی امور به سوی اوست. اوست آفریننده آسمان‌ها و گستراننده زمین‌ها و حکمران آن‌ها. دور و منزله از خصایص آفریده‌هاست و در منزله بودن خود نیز از تقدیس همگان برتر است. هموست پروردگار فرشتگان و روح؛ افزونی بخش آفریده‌ها و نعمت ده ایجاد شده‌هاست. به یک نیمه نگاه دیده‌ها را ببیند و دیده‌ها هرگز او را نبینند.

كَرِيمٌ حَلِيمٌ ذُو أَنَاةٍ قَدْ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَتُهُ وَ مَنْ عَلَيْهِمْ بِنِعْمَتِهِ لَا يَعِجَلُ بِإِنْتِقَامِهِ وَ لَا يَبَادِرُ إِلَيْهِمْ بِمَا اسْتَحَقُّوا مِنْ عَذَابِهِ قَدْ فَهَمَ السَّرَائِرَ وَ عَلِمَ الضَّمَائِرَ وَ لَمْ تَخْفَ عَلَيْهِ الْمَكْنُونَاتُ وَ لَا اشْتَبَهَتْ عَلَيْهِ الْحَفِيَّاتُ

کریم و بردبار و شکیباست. رحمت‌اش جهان شمول و عطایش منت‌گذار. در انتقام بی‌شتاب و در کیفر سزاواران عذاب، صبور و شکیباست. بر نهان‌ها آگاه و بر درون‌ها دانا. پوشیده‌ها بر او آشکار و پنهان‌ها بر او روشن است.

لَهُ الْإِحَاطَةُ بِكُلِّ شَيْءٍ وَ الْعَلْبَةُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَ الْقُوَّةُ فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ الْقُدْرَةُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَ لَيْسَ مِثْلَهُ شَيْءٌ وَ هُوَ مُنْشِئُ الشَّيْءِ حِينَ لَا شَيْءَ دَائِمٌ قَائِمٌ بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ^۲

او راست فراگیری و چیرگی بر هر هستی. نیروی آفریدگان از او و توانایی بر هر پدیده ویژه اوست. او را همانندی نیست و هموست ایجادگر هر موجود در تاریکستان لاشیء. جاودانه و زنده و عدل‌گستر. جز او خداوندی نباشد و اوست ارجمند و حکیم.

۱- الطلاق: ۱۲.

۲- آل عمران: ۱۸.

جَلَّ عَنْ أَنْ تُدْرِكَهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يَدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَ هُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ^۳ لَا يَلْحَقُ أَحَدٌ وَصْفَهُ مِنْ مُعَايِنَةٍ وَ لَا يَجِدُ أَحَدٌ كَيْفَ هُوَ مِنْ سِرٍّ وَ عَلَانِيَةٍ إِلَّا بِمَا دَلَّ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَى نَفْسِهِ.

دیده‌ها را بر او راهی نیست و اوست دریا بنده دیده‌ها. بر پنهانی‌ها آگاه و بر کارها داناست. کسی از دیدن به وصف او نرسد و بر چگونگی او از نهان و آشکار دست نیابد مگر، او - عزوجل - خود، راه نماید و بشناساند.

وَ أَشْهَدُ أَنَّهُ اللَّهُ الَّذِي مَلَأَ اللَّذَّهْرَ قُدْسَهُ وَ الَّذِي يَغْشَى الْأَبْدَ نُورَهُ وَ الَّذِي يَنْفَعُ أَمْرَهُ بِلَا مُشَاوَرَةٍ مُشِيرٍ - وَ لَا مَعَهُ شَرِيكَ فِي تَقْدِيرٍ وَ لَا تَفَاوُتٌ فِي تَدْبِيرٍ صَوَّرَ مَا أَبْدَعَ عَلَى غَيْرِ مِثَالٍ وَ خَلَقَ مَا خَلَقَ بِلَا مَعُونَةٍ مِنْ أَحَدٍ وَ لَا تَكَلُّفٍ وَ لَا اِخْتِيَالٍ أَنْشَأَهَا فَكَانَتْ وَ بَرَأَهَا فَبَانَتْ

و گواهی می‌دهم که او «الله» است. همو که تنزهش سراسر روزگاران را فراگیر و نورش ابدیت را شامل است. بی‌مشاور، فرمانش را اجرا، بی‌شریک تقدیرش را امضا و بی‌یاور سامان‌دهی فرماید. صورت آفرینش او را الگویی نبوده و آفریدگان را بدون یاور و رنج و چاره‌جویی، هستی بخشیده است. جهان با ایجاد او موجود و با آفرینش او پدیدار شده است.

فَ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ^۴ الْمُتَنَنُّ الصَّنَعَةُ الْحَسَنُ الصَّبِيغَةُ الْعَدْلُ الَّذِي لَا يُجُورُ وَ الْأَكْرَمُ الَّذِي تَرْجِعُ إِلَيْهِ الْأُمُورُ

پس اوست «الله» که معبودی به جز او نیست. همو که صنّعتش استوار است و ساختمان آفرینشش زیبا. دادگری است که ستم روا نمی‌دارد و کریمی که کارها به او باز می‌گردد.

وَ أَشْهَدُ أَنَّهُ الَّذِي تَوَاصَعَ كُلُّ شَيْءٍ لِقُدْرَتِهِ وَ خَضَعَ كُلُّ شَيْءٍ لِهَيْبَتِهِ مَلِكُ الْأَمْلاَكِ وَ مُفْلِكُ الْأَفْلَاكِ وَ مُسَخِّرُ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ كُلِّ يَجْرِي لِأَجْلِ مُسَمًّى^۵ - يَكْوَرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَ يَكْوَرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ^۶ يَطْلُبُهُ حَشِينًا^۷ قَاصِمٌ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَ مُهْلِكُ كُلِّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ.

و گواهی می‌دهم که او «الله» است که آفریدگان در برابر بزرگی‌اش فروتن و در مقابل عزت‌ش رام و به توانایی‌اش تسلیم و به هیبت و بزرگی‌اش فروتن‌اند. پادشاه هستی‌ها و چرخاننده سپهرها و رام کننده آفتاب و ماه که هر یک تا أجل معین جریان یابند. او پرده‌ی شب را به روز و پرده‌ی روز را - که شتابان در پی شب است - به شب پیچد. اوست شکننده‌ی هر ستمگر سرکش و نابودکننده‌ی هر شیطان رانده شده.

لَمْ يَكُنْ مَعَهُ صِدْدٌ وَ لَا نِدٌّ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَ رَبُّ مَا جَدَّ يَشَاءُ فَيَمْضِي وَ يَرِيدُ فَيَقْضِي وَ يَعْلَمُ فَيُخْصِي وَ يَمِيتُ وَ يَحْيِي وَ يَفْقَرُ وَ يَغْنِي وَ يَضْحَكُ وَ يَبْكِي وَ يَمْنَعُ وَ يُعْطِي لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ^۸ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ^۹

نه او را ناسازی باشد و نه برایش انباز و مانندی. یکتا و بی‌نیاز، نه زاده و نه زاییده شده، او را همتایی نبوده، خداوند یگانه و پروردگار بزرگوار است. بخواهد و به انجام رساند. اراده کند و حکم نماید. بداند و بشمارد. بمیراند و زنده کند. نیازمند و بی‌نیاز گرداند. بخنداند و بگریاند. نزدیک آورد و دور برد. بازدارد و عطا کند. او راست پادشاهی و ستایش. به دست توانی اوست تمام نیکی، و هموست بر هر چیز توانا.

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَ يُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ^{۱۰} لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْعَفَّارُ^{۱۱} مُجِيبُ الدُّعَاءِ وَ مُجْزِلُ الْعَطَاءِ مُخْصِي الْأَنْفَاسِ وَ رَبُّ الْجَنَّةِ وَ النَّاسِ لَا يَشْكُلُ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَ لَا يَضْجُرُهُ صُرَاخُ الْمُسْتَضْرِحِينَ وَ لَا يَبْرُمُهُ الْخَاحُ الْمُلْحِحِينَ

شب را در روز و روز را در شب فرو برد. معبودی جز او نیست؛ گران‌مایه و آمرزنده؛ اجابت کننده‌ی دعا و افزاینده‌ی عطا، بر

۳- الانعام: ۱۰۳.

۴- الحشر: ۲۲ - الحشر: ۲۳.

۵- الزمر: ۵.

۶- الزمر: ۵.

۷- الاعراف: ۵۴.

۸- التغابن: ۱.

۹- التغابن: ۱.

۱۰- الحج: ۶۱ - لقمان: ۲۹ - فاطر: ۱۳ - الحديد: ۶.

۱۱- الزمر: ۵.

شمارنده‌ی نفس‌ها؛ پروردگار پری و انسان. چیزی بر او مشکل ننماید، فریاد فریادکنندگان او را آزرده نکند و اصرار اصرارکنندگان او را به ستوه نیاورد.

الْعَاصِمِ لِلصَّالِحِينَ وَ الْمُؤَقِّقِ لِلْمُفْلِحِينَ وَ مَوْلَى الْعَالَمِينَ الَّذِي اسْتَحَقَّ مِنْ كُلِّ مَنْ خَلَقَ أَنْ يَشْكُرَهُ وَ يَحْمَدَهُ. (علی کُلِّ حَالٍ)

نیکوکاران را نگاهدار، رستگاران را یار، مؤمنان را صاحب اختیار و جهانیان را پروردگار است؛ آن که در همه احوال سزاوار سپاس و ستایش آفریدگان است.

أَحْمَدُهُ عَلَى السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ وَ الشَّدَّةِ وَ الرَّخَاءِ وَ أَوْمِنُ بِهِ وَ بِمَلَائِكَتِهِ وَ كُتُبِهِ وَ رُسُلِهِ أَسْمَعُ أَمْرَهُ وَ أُطِيعُ وَ أَبَادِرُ إِلَى كُلِّ مَا يَرْضَاهُ وَ أَسْتَسْلِمُ لِقَضَائِهِ رَغْبَةً فِي طَاعَتِهِ وَ خَوْفًا مِنْ عُقُوبَتِهِ لِأَنَّهُ اللَّهُ الَّذِي لَا يُؤْمَنُ مَكْرَهُ وَ لَا يَخَافُ جَوْرَهُ.

او را ستایش فراوان و سپاس جاودانه می‌گویم بر شادی و رنج و بر آسایش و سختی و به او و فرشتگان و نبشته‌ها و فرستاده‌هایش ایمان داشته، فرمان او را گردن می‌گذارم و اطاعت می‌کنم؛ و به‌سوی خشنودی او می‌شتابم و به حکم او تسلیمم؛ چرا که به فرمانبری او شائق و از کیفر او ترسانم. زیرا او خدایی است که کسی از مکرش در امان نبوده و از بی‌عدالتیش ترسان نباشد (زیرا او را ستمی نیست).

بخش دوم: فرمان الهی برای مطلبی مهم

وَ أَقِرُّ لَهُ عَلَى نَفْسِي بِالْعُبُودِيَّةِ وَ أَشْهَدُ لَهُ بِالرُّبُوبِيَّةِ وَ أُوَدِّي مَا أَوْحَى إِلَيَّ حَذْرًا مِنْ أَنْ لَا أَفْعَلَ فَتَحُلَّ بِي مِنْهُ قَارِعَةٌ لَا يَدْفَعُهَا عَنِّي أَحَدٌ وَ إِنَّ عَظَمَتَ حِيلَتِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِأَنَّهُ قَدْ عَلَّمَنِي أَنِّي إِنْ لَمْ أُبَلِّغْ مَا أَنْزَلَ إِلَيَّ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ^{۱۲} وَ قَدْ ضَمِنَ لِي تَبَارَكَ وَ تَعَالَى الْعِصْمَةَ وَ هُوَ اللَّهُ الْكَافِي الْكَرِيمُ.

و اکنون به عبودیت خویش و پروردگاری او گواهی می‌دهم. و وظیفه‌ی خود را در آن چه وحی شده انجام می‌دهم مباد که از سوی او عذابی فرود آید که کسی را یارای دورساختن آن از من نباشد. هر چند توانش بسیار و دوستی‌اش (با من) خالص باشد. - معبودی جز او نیست - چرا که اعلام فرموده که اگر آن چه (درباره‌ی علی) نازل کرده به مردم نرسانم، وظیفه‌ی رسالتش را انجام نداده‌ام؛ و خداوند تبارک و تعالی امنیت از [آزار] مردم را برایم تضمین کرده و البته که او بسنده و بخشنده است.

فَأَوْحَى إِلَيَّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *... يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ^{۱۳} فِي عَلِيٍّ يَعْنِي فِي الْخِلَافَةِ لِعَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ع وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَ اللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ^{۱۴}

پس آنگاه خداوند چنین وحی‌ام فرستاد: «به نام خداوند همه مهر مهرورز. ای فرستاده‌ی ما! آن چه از سوی پروردگارت درباره‌ی علی و خلافت او بر تو فرود آمده بر مردم ابلاغ کن، وگرنه رسالت خداوندی را به انجام نرسانده‌ای؛ و او تو را از آسیب مردمان نگاه می‌دارد».

مَعَاشِرَ النَّاسِ مَا فَصَّرْتُ فِي تَبْلِيغِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى إِلَيَّ وَ أَنَا مُبَيِّنٌ لَكُمْ سَبَبَ نُزُولِ هَذِهِ الْآيَةِ إِنَّ جَبْرَائِيلَ ع هَبَطَ إِلَيَّ مِرَارًا ثَلَاثًا يَأْمُرُنِي عَنِ السَّلَامِ رَبِّي وَ هُوَ السَّلَامُ أَنْ أَقُومَ فِي هَذَا الْمَشْهَدِ فَأُعَلِّمُ كُلَّ أَيْضٍ وَ أَسُودَ أَنْ عَلِيٌّ بِنُ أَبِي طَالِبٍ ع أَخِي وَ وَصِيٌّ وَ خَلِيفَتِي وَ الْإِمَامُ مِنْ بَعْدِي الَّذِي مَحَلُّهُ مِنِّي مَحَلُّ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي وَ هُوَ وَلِيُّكُمْ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ وَ رَسُولُهُ

ای گروه مردم! آنچه بر من فرود آمده، در تبلیغ آن کوتاهی نکرده‌ام و حال برای‌تان سبب نزول آیه را بیان می‌کنم: همانا جبرئیل سه مرتبه بر من فرود آمد از سوی سلام، پروردگارم - که تنها او سلام است - فرمانی آورد که در این مکان به پا خیزم و به هر سفید و سیاهی اعلام کنم که علی بن ابی طالب برادر، وصی و جانشین من در میان امت و امام پس از من بوده. جایگاه او نسبت به من به سان هارون نسبت به موسی است، لیکن پیامبری پس از من نخواهد بود او (علی)، صاحب اختیاران پس از خدا و رسول است؛

وَ قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى عَلَيَّ بِذَلِكَ آيَةً مِنْ كِتَابِهِ - إِنَّمَا وَلِيُّكُمْ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يَقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ

۱۲- المائدة: ۶۷.

۱۳- المائدة: ۶۷.

۱۴- المائدة: ۶۷.

راکِفُون^{۱۵} وَ عَلِيٌّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَ أَقَامَ الصَّلَاةَ وَ آتَى الزَّكَاةَ وَ هُوَ رَاكِعٌ يَرِيدُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِي كُلِّ حَالٍ.

و پروردگارم آیه‌ای بر من نازل فرموده که: «همانا ولی، صاحب اختیار و سرپرست شما، خدا و پیامبر او و مؤمنانی هستند که نماز به پا می‌دارند و در حال رکوع زکات می‌پردازند.» و هر آینه علی بن ابی طالب نماز به پا داشته و در رکوع زکات پرداخته و پیوسته خداخواه است.

وَ سَأَلْتُ جَبْرِيْلَ أَنْ يَسْتَعْفِيَ لِي عَنْ تَبْلِيغِ ذَلِكَ إِلَيْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ لِعِلْمِي بِقِلَّةِ الْمُتَّقِينَ وَ كَثْرَةِ الْمُنَافِقِينَ وَ إِذْغَالِ الْآثِمِينَ وَ خَيْلِ الْمُسْتَهْزِئِينَ بِالْإِسْلَامِ الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ بِأَنَّهُمْ يَقُولُونَ بِالْإِسْتِثْمِ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ^{۱۶} وَ يُحْسِبُونَ هِينًا وَ هُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ^{۱۷}

و من از جبرئیل خواستم که از خداوند سلام اجازه گیرد و مرا از این مأموریت معاف فرماید. زیرا کمی پرهیزگاران و فزونی منافقان و دسیسی ملامت‌گران و مکر مسخره‌کنندگان اسلام را می‌دانم؛ همانان که خداوند در کتاب خود در وصفشان فرموده: «به زبان آن را می‌گویند که در دل‌هایشان نیست و آن را اندک و آسان می‌شمارند حال آن که نزد خداوند بس بزرگ است.»

وَ كَثْرَةَ أَذَاهُمْ لِي فِي غَيْرِ مَرَّةٍ حَتَّى سَمَوْنِي أَذْنًا وَ زَعَمُوا أَنِّي كَذَلِكُ لِكَثْرَةِ مُلَازِمَتِهِ إِيَّايَ وَ إِقْبَالِي عَلَيْهِ حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِي ذَلِكَ قُرْآنًا- وَ مِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤَدُّونَ النَّبِيَّ وَ يَقُولُونَ هُوَ أَذُنٌ قُلُّ أَذُنٌ^{۱۸} عَلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ أَذُنٌ- خَيْرٌ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ يُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ^{۱۹} (الآيَةُ)

و نیز از آن روی که منافقان بارها مرا آزار رسانیده تا بدانجا که مرا اذُن [سخن شنو و زودباور] نامیده‌اند، به‌خاطر همراهی افزون علی با من و رویکرد من به او و تمایل و پذیرش او از من، تا بدانجا که خداوند در این موضوع آیه‌ای فرو فرستاده: «و از آنانند کسانی که پیامبر خدا را می‌آزارند و می‌گویند: او سخن شنو و زودباور است. بگو: آری سخن شنو است. - بر علیه آنان که گمان می‌کنند او تنها سخن می‌شنود - لیکن به خیر شماس، او (پیامبر صلی الله علیه و آله) به خدا ایمان دارد و مؤمنان را تصدیق می‌کند و راستگو می‌انگارد.»

وَ لَوْ شِئْتُ أَنْ أُسَمِّيَ بِأَسْمَائِهِمْ لَسَمَيْتُ- وَ أَنَّ أَوْمِي إِلَيْهِمْ بِأَعْيَانِهِمْ لِأَوْمَاتٍ وَ أَنْ أَدَّلَّ عَلَيْهِمْ لَدَلْتُ وَ لَكِنِّي وَ اللَّهُ فِي أُمُورِهِمْ قَدْ تَكْرَمْتُ وَ كُلَّ ذَلِكَ لَا يَرْضَى اللَّهُ مِنِّي إِلَّا أَنْ أُبَلِّغَ مَا أَنْزَلَ إِلَيَّ

و اگر می‌خواستم نام گویندگان چنین سخنی را بر زبان آورم و یا به آنان اشارت کنم و یا مردمان را به سوی‌شان هدایت کنم [که آنان را شناسایی کنند] می‌توانستم. لیکن سوگند به خدا در کارشان کرامت نموده لب فروبستم. با این حال خداوند از من خشنود نخواهد گشت مگر این که آن چه در حق علی (عیله‌السلام) فرو فرستاده به گوش شما برسانم.

تَمَّ تَلَا ص- يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ^{۲۰} فِي عَلِيٍّ وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَ اللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ^{۲۱}.

سپس پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) چنین خواند: «ای پیامبر ما! آن چه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده در حق علی ابلاغ کن؛ وگرنه کار رسالتش را انجام نداده‌ای. و البته خداوند تو را از آسیب مردمان نگاه می‌دارد.»

بخش سوم: اعلان رسمی ولایت و امامت دوازده امام علیهم السلام

فَاعْلَمُوا مَعَاشِرَ النَّاسِ أَنَّ اللَّهَ قَدْ نَصَبَهُ لَكُمْ وَلِيًّا وَ إِمَامًا مُفْتَرَضًا طَاعَتُهُ عَلَى الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ وَ عَلَى التَّابِعِينَ لَهُمْ بِإِحْسَانٍ وَ عَلَى الْبَادِي وَ الْحَاضِرِ وَ عَلَى الْأَعْجَمِيِّ وَ الْعَرَبِيِّ وَ الْحَرِّ وَ الْمَمْلُوكِ وَ الصَّغِيرِ وَ الْكَبِيرِ وَ عَلَى الْأَبْيَضِ وَ الْأَسْوَدِ وَ عَلَى كُلِّ مَوْجِدٍ مَاضٍ

ای گروه مردم! بدانید این آیه درباره‌ی اوست. ژرفی آن را فهم کنید و بدانید که خداوند او را برای‌تان صاحب اختیار و امام قرار داده، پیروی او را بر مهاجران و انصار و آنان که به نیکی از ایشان پیروی می‌کنند و بر صحرائشینان و شهروندان و بر عجم و

۱۵- المائدة: ۵۵.

۱۶- الفتح: ۱۱.

۱۷- النور: ۱۵.

۱۸- التوبة: ۶۱.

۱۹- التوبة: ۶۱.

۲۰- المائدة: ۶۷.

۲۱- المائدة: ۶۷.

عرب و آزاد و برده و بر کوچک و بزرگ و سفید و سیاه و بر هر یکتاپرست لازم شمرده است.

حُكْمُهُ جَائِزٌ قَوْلُهُ نَافِدٌ أَمْرُهُ مَلْعُونٌ مَنْ خَالَفَهُ مَرْحُومٌ مَنْ تَبِعَهُ مُؤْمِنٌ مَنْ صَدَّقَهُ فَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَ لِمَنْ سَمِعَ مِنْهُ وَ أَطَاعَ لَهُ

[هشدار که] اجرای فرمان و گفتار او لازم و امرش نافذ است. ناسازگارش رانده، پیرو و باورکننده‌اش در مهر و شفقت است. هر آینه خداوند، او و شنوایان سخن او و پیروان راهش را آمرزیده است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّهُ آخِرُ مَقَامٍ أَقْوَمُهُ فِي هَذَا الْمَشْهَدِ فَاسْمَعُوا وَ أَطِيعُوا وَ انْفَادُوا لِأَمْرِ رَبِّكُمْ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ هُوَ مَوْلَاكُمْ وَ إِهْكُمْ ثُمَّ مِنْ دُونِهِ مُحَمَّدٌ صَ وَ لِيَكُمْ الْقَائِمُ الْمُخَاطَبُ لَكُمْ ثُمَّ مِنْ بَعْدِي عَلِيٌّ وَ لِيَكُمْ وَ إِمَامُكُمْ بِأَمْرِ رَبِّكُمْ ثُمَّ الْإِمَامَةُ فِي ذُرِّيَّتِي مِنْ وَ لِدِهِ إِلَى يَوْمِ تَلْقَوْنَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ.

ای گروه مردم! آخرین بار است که در این اجتماع به پا ایستاده‌ام. پس بشنوید و فرمان حق را گردن گذارید؛ چرا که خداوند عزوجل صاحب اختیار و ولی و معبود شماست؛ و پس از خداوند ولی شما، فرستاده و پیامبر اوست که اکنون در برابر شماست و با شما سخن می‌گوید. و پس از من به فرمان پروردگار، علی ولی و صاحب اختیار و امام شماست. آن گاه امامت در فرزندان من از نسل علی خواهد بود. این قانون تا برپایی رستاخیز که خدا و رسول او را دیدار کنید دوام دارد.

لَا حَلَالَ إِلَّا مَا أَحَلَّهُ اللَّهُ [وَ رَسُولُهُ وَ هُمْ] وَ لَا حَرَامَ إِلَّا مَا حَرَّمَ اللَّهُ [وَ رَسُولُهُ وَ هُمْ] عَرَفْنِي الْحَلَالَ وَ الْحَرَامَ وَ أَنَا أَفْضَيْتُ لِمَا عَلَّمَنِي رَبِّي مِنْ كِتَابِهِ وَ حَلَالِهِ وَ حَرَامِهِ إِلَيْهِ مَعَاشِرَ النَّاسِ مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ قَدْ أَحْصَاهُ اللَّهُ فِي وَ كُلِّ عِلْمٍ عَلِمْتُ فَقَدْ أَحْصَيْتُهُ فِي إِمَامِ الْمُتَّقِينَ وَ مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا عَلَّمْتُهُ عَلِيًّا وَ هُوَ الْإِمَامُ الْمُبِينُ

روا نیست، مگر آن چه خدا او رسول او و امامان او دانند؛ و ناروا نیست مگر آن چه آنان ناروا دانند. خداوند عزوجل، هم روا و هم ناروا را برای من بیان فرموده و آن چه پروردگارم از کتاب خویش و حلال و حرامش به من آموخته در اختیار علی نهاده‌ام. و او امامی آشکار است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ لَا تَضَلُّوا عَنْهُ وَ لَا تَنْفَرُوا مِنْهُ وَ لَا تَسْتَكْبِرُوا [وَ لَا تَسْتَنْكِبُوا] مِنْ [عَنْ] وَ لِيَّتِهِ فَهُوَ الَّذِي يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ ۲۲ وَ يَعْمَلُ بِهِ وَ يَزْهُقُ الْبَاطِلَ وَ يَنْهَى عَنْهُ وَ لَا تَأْخُذْهُ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَئِيمٌ

ای گروه مردم! از علی رو برنتابید. و از امامتش نگریزید. و از سرپرستی‌اش تکبر نورزید [رو برنگردانید]. او [شما را] به به سوی حق راهنمایی کرده و [خود نیز] بدان عمل نماید. او نادرستی را نابود کند و از آن بازدارد. در راه خدا نکوهش نکوهش گران او را از کار باز ندارد.

ثُمَّ إِنَّهُ أَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ [لَمْ يَسْبِقْهُ إِلَى الْإِيمَانِ بِي أَحَدٌ] وَ هُوَ الَّذِي قَدَى رَسُولُهُ بِنَفْسِهِ- وَ هُوَ الَّذِي كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ وَ لَا أَحَدٌ يَعْْبُدُ اللَّهَ مَعَ رَسُولِهِ مِنَ الرِّجَالِ غَيْرَهُ [أَوَّلُ النَّاسِ صَلَاةً وَ أَوَّلُ مَنْ عَبَدَ اللَّهَ مَعِيَ. أَمْرُهُ عَنِ اللَّهِ أَنْ يَنَامَ فِي مَضْجَعِي، فَفَعَلَ فَادِيًا لِي بِنَفْسِهِ].

او نخستین مؤمن به خدا و رسول اوست [او کسی در ایمان، به او سبقت نجسته]. و همو جان خود را فدای رسول الله نموده و با او همراه بوده است تنها اوست که همراه رسول خدا عبادت خداوند می‌کرد و جز او کسی چنین نبود. اولین نمازگزار و پرستشگر خدا به همراه من است. [از سوی خداوند به او فرمان دادم تا [در شب هجرت] در بستر من بیارامد و او نیز فرمان برده، پذیرفت که جان خود را فدای من کند.

[مَعَاشِرَ النَّاسِ، عَلِيٌّ (فَضَّلُوهُ). مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ قَدْ أَحْصَاهُ اللَّهُ فِي وَ كُلِّ عِلْمٍ عَلِمْتُ فَقَدْ أَحْصَيْتُهُ فِي إِمَامِ الْمُتَّقِينَ، وَ مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ قَدْ عَلَّمْتُهُ عَلِيًّا، وَ هُوَ الْإِمَامُ الْمُبِينُ (الَّذِي ذَكَرَهُ اللَّهُ فِي سُورَةِ يَس: وَ كُلِّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامِ مُبِينٍ)]

ای گروه مردم! او را برتر بدانید. چرا که هیچ دانشی نیست مگر این که خداوند آن را در جان من نبشته و من نیز آن را در جان پیشوای پرهیزکاران، علی، ضبط کرده‌ام. او (علی) پیشوای روشنگر است. (که خداوند او را در سوره‌ی یاسین یاد کرده که: «و دانش هر چیز را در امام روشنگر برشمرده‌ایم».)

مَعَاشِرَ النَّاسِ فَضَّلُوهُ فَقَدْ فَضَّلَهُ اللَّهُ وَ أَقْبَلُوهُ فَقَدْ نَصَبَهُ اللَّهُ

ای گروه مردم! او را برتر دانید، که خداوند او را برگزیده؛ و پیشوایی او را بپذیرید، که خداوند او را برپا کرده است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّهُ إِمَامٌ مِنَ اللَّهِ وَ لَنْ يَتُوبَ اللَّهُ عَلَى أَحَدٍ أَنْكَرَ وَ لَآئِيَّتَهُ وَ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ حَتْمًا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَفْعَلَ ذَلِكَ مِنْ خَالَفَ أَمْرَهُ فِيهِ وَ أَنْ

ای گروه مردم! او از سوی خدا امام است و هرگز خداوند توبه منکر او را نپذیرد و او را نیامرزد. این است روش قطعی خداوند درباره ناسازگار علی و هرآینه او را به عذاب دردناک پایدار کیفر کند.

فَاخَذُوا أَنْ تُخَالِفُوهُ فَتَصَلَوْا نَارًا وَفُودَهَا النَّاسُ وَ الْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ٢٣.

از مخالفت او بهراسید و گرنه در آتشی درخواهید شد که آتش گیری آن مردمانند؛ و سنگ، که برای حق ستیزان آماده شده است.

أَيُّهَا النَّاسُ بِي وَ اللَّهِ بُشِّرَ الْأَوْلُونَ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الْمُرْسَلِينَ وَ أَنَا خَاتَمَ الْأَنْبِيَاءِ وَ الْحُجَّةُ عَلَى جَمِيعِ الْمَخْلُوقِينَ مِنْ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِينَ

ای گروه مردم! به خدا سوگند که پیامبران پیشین به ظهورم مرده داده‌اند و اکنون من فرجام پیامبران و برهان بر آفریدگان آسمانیان و زمینیانم.

فَمَنْ شَكَ فِي ذَلِكَ فَهُوَ كَافِرٌ كُفْرًا [الْجَاهِلِيَّة] الْأُولَى وَ مَنْ شَكَ فِي شَيْءٍ مِنْ قَوْلِي هَذَا فَقَدْ شَكَ فِي الْكُلِّ مِنْهُ وَ الشَّاكُ فِي ذَلِكَ فَلَهُ النَّارُ
آن کس که راستی و درستی مرا باور نکند به کفر جاهلی درآمده و تردید در سخنان امروزم همسنگ تردید در تمامی محتوای رسالت من است، و شک و ناباوری در امامت یکی از امامان، به سان شک و ناباوری در تمامی آنان است. و هرآینه جایگاه ناباوران ما آتش دوزخ خواهد بود.

مَعَاشِرَ النَّاسِ حَبَانِي اللَّهِ [عَزَّ وَ جَلَّ] بِهَذِهِ الْفَضِيلَةِ مَنَّا مِنْهُ عَلَى وَ إِحْسَانًا مِنْهُ إِلَى وَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ ٢٤ مَنِّي أَبَدَ الْأَبَدِينَ وَ دَهْرَ الدَّاهِرِينَ عَلَى كُلِّ حَالٍ.

ای گروه مردم! خداوند [عز و جل] از روی منت و احسان خویش این برتری را به من پیشکش کرد و البته که خدایی جز او نیست. آگاه باشید: تمامی ستایش‌ها در همه روزگاران و در هر حال و مقام ویژه اوست.

مَعَاشِرَ النَّاسِ فَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ أَفْضَلُ النَّاسِ بَعْدِي مِنْ ذَكَرٍ وَ أَنْتَى بِنَا أَنْزَلَ اللَّهُ الرِّزْقَ وَ بَقِيَ الْخَلْقُ مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَعْضُوبٌ مَعْضُوبٌ مَنْ رَدَّ عَلَى قَوْلِي هَذَا وَ لَمْ يُوَافِقْهُ

ای گروه مردم! علی را برتر دانید؛ که او برترین مردمان از مرد و زن پس از من است؛ تا آن هنگام که آفریدگان پایدارند و روزی‌شان فرود آید. دور دورباد از درگاه مهر خداوند و خشم و خشم باد بر آن که این گفته را نپذیرد و با من سازگار نباشد!

أَلَا إِنَّ جَبْرِيْلَ حَبْرِي عَنِ اللَّهِ تَعَالَى بِذَلِكَ وَ يَقُولُ مَنْ عَادَى عَلِيًّا وَ لَمْ يَتَوَلَّهُ فَعَلَيْهِ لَعْنَتِي وَ غَضَبِي - فَ لَنْظُرُ نَفْسًا مَا قَدَّمَتْ لَعْدٍ وَ اتَّقُوا اللَّهَ ٢٥ أَنْ تُخَالِفُوهُ فَتَرِلَ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

هان! بدانید جبرئیل از سوی خداوند خبرم داد: «هر آن که با علی بستیزد و بر ولایت او گردن نگذارد، نفرین و خشم من بر او باد!» البته بایست که هر کس بنگرد که برای فردای رستخیز خود چه پیش فرستاده. [هان!] تقوا پیشه کنید و از ناسازگاری با علی بپرهیزید. مباد که گام‌های‌تان پس از استواری درلغزد. که خداوند بر کردارتان آگاه است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّهُ جَنْبُ اللَّهِ الَّذِي ذَكَرَ فِي كِتَابِهِ فَقَالَ تَعَالَى - أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتِي عَلَى مَا فَرَطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ ٢٦.

ای گروه مردم! همانا او هم جوار و همسایه خداوند است که در نوشته‌ی عزیز خود او را یاد کرده و درباره‌ی ستیزندگان با او فرموده: «تا آن‌که مبادا کسی در روز رستخیز بگوید: افسوس که درباره‌ی همجوار و همسایه‌ی خدا کوتاهی کردم»

مَعَاشِرَ النَّاسِ تَدَبَّرُوا الْقُرْآنَ وَ افْهَمُوا آيَاتِهِ وَ انظُرُوا إِلَى مُحْكَمَاتِهِ وَ لَا تَتَّبِعُوا مُتَشَابِهَهُ

ای گروه مردم! در قرآن اندیشه کنید و ژرفی آیات آن را دریابید و بر محکماتش نظر کنید و از متشابهاتش پیروی ننمایید.

٢٣- البقرة: ٢٤.

٢٤- القصص: ٧٠.

٢٥- الحشر: ١٨.

٢٦- الزمر: ٥٦.

قَوَّ اللَّهُ لَنْ يَبِينَ لَكُمْ زَوَاجِرَهُ وَ لَا يُوَضِّحُ لَكُمْ تَفْسِيرَهُ إِلَّا الَّذِي أَنَا آخِذٌ بِيَدِهِ وَ مُصْعِدُهُ إِلَى وَ شَائِلٌ بَعْضُهُ

پس به خدا سوگند که باطن‌ها و تفسیر آن را آشکار نمی‌کند مگر همین که دست و بازوی او را گرفته و بالا آورده‌ام
وَ مُعَلِّمُكُمْ أَنَّ مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ

و اعلام می‌دارم که: هر آن که من سرپرست اویم، این علی سرپرست اوست.

وَ هُوَ عَلِيٌّ بِنُ أَبِي طَالِبٍ عَ أَخِي وَ وَصِيِّ وَ مُوَالَاتُهُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْزَهَا عَلِيٌّ.

و او علی بن ابی طالب است؛ برادر و وصی من که سرپرستی و ولایت او حکمی است از سوی خدا که بر من فرستاده شده است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّ عَلِيًّا وَ الطَّيِّبِينَ مِنْ وُلْدِي هُمُ الثَّقَلُ الْأَصْغَرُ وَ الْقُرْآنُ الثَّقَلُ الْأَكْبَرُ فَكُلُّ وَاحِدٍ مُنِيٌّ عَنِ صَاحِبِهِ وَ مُوَافِقٌ لَهُ لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلِيًّا الْخَوْضَ هُمُ أَمْنَاءُ اللَّهِ فِي خَلْقِهِ وَ حُكْمَاؤُهُ فِي أَرْضِهِ

ای گروه مردم! همانا علی و پاکان از فرزندانم از نسل او، یادگار گران سنگ کوچک‌ترند و قرآن یادگار گران سنگ بزرگ‌تر. هر یک از این دو از دیگر همراه خود خبر می‌دهد و با آن سازگار است. آن دو هرگز از هم جدا نخواهند شد تا در حوض کوثر بر من وارد شوند. هان! بدانید که آنان امانتداران خداوند در میان آفریدگان و حاکمان او در زمین اویند.

أَلَا وَ قَدْ أَدَيْتُ أَلَا وَ قَدْ بَلَّغْتُ أَلَا وَ قَدْ أَسْمَعْتُ أَلَا وَ قَدْ أَوْصَحْتُ

هشدار که من وظیفه‌ی خود را ادا کردم. هشدار که من آن چه بر عهده‌ام بود ابلاغ کردم و به گوش‌تان رساندم و روشن نمودم.

أَلَا وَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ وَ أَنَا قُلْتُ عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَلَا إِنَّهُ لَيْسَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرَ أَحِي هَذَا وَ لَا لِحُلِّ إِمْرَةِ الْمُؤْمِنِينَ بَعْدِي لِأَحَدٍ غَيْرِهِ.

بدانید و به درستی که خداوند عز و جل فرمود و من به شما زاسوی او گفتم؛ هشدار که هرگز به جز این برادرم کسی نباید امیرالمؤمنین خوانده شود. هشدار که پس از من امارت مؤمنان برای کسی جز او روا نباشد.

[ثم قال: «ياها الناس، من أُولَى بِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ؟ قالوا: الله وَ رَسُولُهُ. فَقَالَ: أَلَا مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ، اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ انصُرْ مَنْ نَصَرَهُ وَ اخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ.»]

اِسپس فرمود: مردمان! کیست سزاوارتر از شما به شما؟ گفتند خداوند و پیامبر او! سپس فرمود آگاه باشید! آن که من سرپرست اویم، پس این علی سرپرست اوست! خداوندا دوست بدار آن را که سرپرستی او را بپذیرد و دشمن بدار هر آن که او را دشمن دارد و یاری کن یار او را؛ و تنها گذار آن را که او را تنها بگذارد.]

بخش چهارم: بلند کردن امیرالمومنین علیه السلام به دست رسول خدا صلی الله علیه و آله

ثُمَّ صَرَبَ بِيَدِهِ إِلَى عَضُدِهِ فَرَفَعَهُ وَ كَانَ مُنْذُ أَوَّلِ مَا صَعِدَ رَسُولُ اللَّهِ ص شَالَ عَلِيًّا حَتَّى صَارَتْ رِجْلُهُ مَعَ رِجْلَةِ رَسُولِ اللَّهِ ص ثُمَّ قَالَ مَعَاشِرَ النَّاسِ

سپس دست مبارک خود را دراز کرده و بازوی علی (علیه‌السلام) را گرفته و او را بلند نمود تا آنجا که پاهای آن حضرت در موازات زانوی پیامبر قرار گرفت و فرمود:

هَذَا عَلِيٌّ أَخِي وَ وَصِيِّ وَ وَاَعِي عِلْمِي وَ خَلِيفَتِي عَلَى أُمَّتِي وَ عَلَى تَفْسِيرِ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ الدَّاعِي إِلَيْهِ وَ الْعَامِلُ بِمَا يَرْضَاهُ وَ الْمُحَارِبُ لِأَعْدَائِهِ وَ الْمُؤَالِي عَلَى طَاعَتِهِ وَ النَّاهِي عَنِ مَعْصِيَتِهِ

این علی است برادر و وصی و نگاهبان دانش من. و هموست جانشین من در میان امت و بر گروندگان به من و بر تفسیر کتاب خدا عز و جل (است) که مردمان را به سوی او بخوانند و به آن چه موجب خشنودی اوست عمل کنند و با دشمنانش ستیز نمایند و پشتیبان فرمانبرداری خداوند و بازدارنده از نافرمانی او باشند.

خَلِيفَةُ رَسُولِ اللَّهِ وَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْإِمَامُ الْهَادِي وَ قَاتِلُ النَّكَاثِينَ وَ الْقَاسِطِينَ وَ الْمَارِقِينَ بِأَمْرِ اللَّهِ أَقُولُ وَ مَا يَبْدُلُ الْقَوْلَ لَدَيَّ ۲۷

اوست جانشین رسول الله و فرمانروای مؤمنان و پیشوای هدایتگر از سوی خدا و کسی که به فرمان خدا با پیمان شکنان،

رویگردانان از راستی و درستی و به دررفتگان از دین پیکار کند. خداوند فرماید: «فرمان من دگرگون نخواهد شد.»

بِأَمْرِ رَبِّي أَقُولُ اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ الْعَنْ مَنْ أَنْكَرَهُ وَ اغْضَبْ عَلَيَّ مَنْ جَحَدَ حَقَّهُ

به فرمان پروردگارم اکنون چنین می‌گویم: خداوند! دوستداران او را دوست‌دار و دشمنان او را دشمن‌دار. پشتیبانان او را پشتیبانی کن. یارانش را یاری نما. خودداری کنندگان از یاری‌اش را به خود رها کن. ناباورانش را از مهرت بران و بر آنان خشم خود را فرود آور.

اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَنْزَلْتَ عَلَيَّ أَنَّ الْإِمَامَةَ بَعْدِي لِعَلِيٍّ وَ لِيكَ عِنْدَ تَبْيَانِي ذَلِكَ وَ نَصْبِي إِيَّاهُ بِمَا أَكْمَلْتَ لِعِبَادِكَ مِنْ دِينِهِمْ وَ أَتَمَمْتَ عَلَيْهِمْ بِنِعْمَتِكَ وَ رَضِيتَ لَهُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا^{۲۸} فَقُلْتُ وَ مَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يَقْبَلَ مِنْهُ وَ هُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ^{۲۹} اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُكَ وَ كَفَى بِكَ شَهِيدًا أَنِّي قَدْ بَلَّغْتُ

پروردگارا، بنا بر همان که خود فرمودی اعلام داشتیم که امامت پس از من برای علی ولی توست. و او را به این مقام منصوب نمودم، تا شریعت خود را برای بندگانت به کمال رسانی، و نعمت خود را بر ایشان تمام کنی، و اسلام را دین آنان بیسندی، که خود در قرآن فرموده‌ای: «و هر کس که جز اسلام دینی بجوید هرگز از او پذیرفته نشود و او در آخرت از زیانکاران است.»

بخش پنجم: تاکید بر توجه امت به مسئله امامت

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّمَا أَكْمَلَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ دِينَكُمْ بِإِمَامَتِهِ فَمَنْ لَمْ يَأْتُمْ بِهِ وَ بِمَنْ يَقُومُ مَقَامَهُ مِنْ وُلْدِي مِنْ صَلْبِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ الْعَرْضِ عَلَيَّ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِ أَوْلِيكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَانُهُمْ^{۳۰} وَ فِي النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ^{۳۱} لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَ لَا هُمْ يُنْتَظَرُونَ^{۳۲}

ای گروه مردم! خداوند عزوجل دین را با امامت او (علی) تکمیل فرمود. اینک آنان که از او و جانشینانش از فرزندان من و از نسل او - تا برپایی رستاخیز و عرضه‌ی بر خدا - پیروی نکنند، در دو جهان کرده‌های‌شان بیهوده بوده در آتش دوزخ ابدی خواهند بود، به گونه‌ای که نه از عذاب‌شان کاسته و نه برای‌شان فرصتی خواهد بود.

مَعَاشِرَ النَّاسِ هَذَا عَلِيٌّ أَنْصَرْتُكُمْ لِي وَ أَحَقُّكُمْ بِي وَ أَقْرَبُكُمْ إِلَيَّ وَ أَعَزُّكُمْ عَلَيَّ وَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ أَنَا عَنْهُ رَاضِيَانِ وَ مَا نَزَلَتْ آيَةُ رَضِيٍّ إِلَّا فِيهِ وَ مَا خَاطَبَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا^{۳۳} إِلَّا بَدَأَ بِهِ وَ لَا نَزَلَتْ آيَةٌ مَدْحٍ فِي الْقُرْآنِ إِلَّا فِيهِ وَ لَا شَهِدَ بِالْحَقِّ فِي هَلْ أَتَى عَلَيَّ الْإِنْسَانَ إِلَّا لَهُ وَ لَا أَنْزَلَهَا فِي سِوَاهُ وَ لَا مَدَحَ بِهَا غَيْرُهُ

ای گروه مردم! این علی یاورترین، سزاوارترین و نزدیک‌ترین و عزیزترین شما نسبت به من است. خداوند عز و جل و من از او خشنودیم. آیه رضایتی در قرآن نیست مگر این که درباره‌ی اوست. و خدا هرگاه ایمان آوردگان را خطابی نموده به او آغاز کرده او اولین شخص مورد نظر خدی متعال بوده است. و آیه‌ی ستایشی نازل نگشته مگر درباره‌ی او. و خداوند در سوره‌ی «هل آتی علی الإنسان» گواهی بر بهشت [رفتن] نداده مگر برای او، و آن را در حق غیر او نازل نکرده و به آن جز او را نستوده است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ هُوَ نَاصِرٌ دِينَ اللَّهِ وَ الْمُجَادِلُ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ وَ هُوَ التَّقِيُّ النَّقِيُّ الْهَادِي الْمُهْدِي نَبِيَّكُمْ خَيْرُ نَبِيٍّ وَ وَصِيَّكُمْ خَيْرُ وَصِيٍّ وَ بُنُوهُ خَيْرُ الْأَوْصِيَاءِ

ای گروه مردم! او یاور دین خدا و دفاع کننده‌ی از رسول اوست. او پرهیزکار پاکیزه و راهنمایی ارشاد شده ایه دست خود خدا است. پیامبرتان برترین پیامبر، وصی او برترین وصی و فرزندان او برترین اوصیایند.

مَعَاشِرَ النَّاسِ ذُرِّيَةُ كُلِّ نَبِيٍّ مِنْ صَلْبِهِ وَ ذُرِّيَّتِي مِنْ صَلْبِ عَلِيٍّ

ای گروه مردم! فرزندان هر پیامبر از نسل اویند و فرزندان من از نسل علی هستند.

۲۸- اشاره الی قوله تعالی: الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَ رَضِيتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا. مائده: ۳.

۲۹- آل عمران ۸۵.

۳۰- آل عمران ۲۲.

۳۱- البقرة: ۳۹ و ۸۱ و ۲۱۷ و ۲۵۷ و ۲۷۵ - آل عمران: ۱۱۶ - الأعراف: ۳۶ - يونس: ۲۷ - الرعد: ۵ - المجادلة: ۱۷.

۳۲- البقرة: ۱۶۲ - آل عمران: ۸۸.

۳۳- البقرة: ۹. (جمعا ۲۱۵ بار در قرآن تکرار شده)

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّ إِبْلِيسَ أَخْرَجَ آدَمَ مِنَ الْجَنَّةِ بِالْحَسَدِ فَلَا تَحْسُدُوهُ فَتَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَ تَزَلَّ أَقْدَامُكُمْ فَإِنَّ آدَمَ أَهْبَطَ إِلَى الْأَرْضِ حَطِيبَةً وَاحِدَةً وَ هُوَ صَفْوَةُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ كَيْفَ بِكُمْ وَ أَنْتُمْ أَنْتُمْ وَ مِنْكُمْ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَبْغِضُ عَلِيًّا إِلَّا شَقِيًّا وَ لَا يَتَوَالَى عَلِيًّا إِلَّا تَقِيًّا وَ لَا يُؤْمِنُ بِهِ إِلَّا مُؤْمِنٌ مُخْلِصٌ

ای گروه مردم! به راستی که شیطان اغواگر، آدم را با حسد از بهشت رانده، مبدا شما به علی حسد ورزید که کرده‌های تان نابود و گام‌های تان لغزان خواهد شد. آدم به خاطر یک اشتباه به زمین هبوط کرد و حال آن که برگزیده‌ی خدای عزّ و جلّ بود. پس چگونه خواهید بود شما و حال آن که شما، شما باید و دشمنان خدا نیز از میان شما آیند. آگاه باشید! که با علی نمی‌ستیزد مگر بی‌سعادت. و سرپرستی او را نمی‌پذیرد مگر رستگار پرهیزگار. و به او نمی‌گردد مگر ایمان‌دار بی‌آلایش.

وَ فِي عَلِيٍّ وَ اللَّهِ نَزَلَتْ سُورَةُ وَ الْعَصْرِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. وَ الْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۳۴ (إِلَى آخِرِهَا) [إِلَّا عَلِيًّا الَّذِي آمَنَ وَ رَضِيَ بِالْحَقِّ وَ الصَّبْرِ].

و درباره‌ی علی سوگند به خدا سوره‌ی والعصر نازل شد: «به نام خداوند بخشنده مهربان. قسم به زمان که انسان در زیان است.» [مگر علی که ایمان آورده و به درستی و شکیبایی آراسته است.]

مَعَاشِرَ النَّاسِ قَدْ اسْتَشْهَدْتُ اللَّهَ وَ بَلَّغْتُكُمْ رَسُولِي وَ مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ۳۵

ای گروه مردم! خدا را گواه گرفتم و پیام او را به شما رسانیدم. و بر فرستاده وظیفه‌ای جز بیان و ابلاغ روشن نباشد!

مَعَاشِرَ النَّاسِ اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَ لَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ۳۶

ای گروه مردم! تقوا پیشه کنید همان گونه که بایسته است. و نمیرید جز با شرف اسلام.

بخش ششم: اشاره به کارشکنی‌های منافقین

مَعَاشِرَ النَّاسِ آمِنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ التَّوْرَ الَّذِي أَنْزَلَ مَعَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وَجُوهًا فَتَرُدَّهَا عَلَى أَذْرَافِهَا ۳۷ [أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعْنَا أَصْحَابَ السَّبْتِ]

ای گروه مردم! به خدا و رسول و نور همراهش ایمان آورید «پیش از آن که چهره‌ها را تباہ و واژگونه کنیم یا چونان اصحاب روز شنبه [یهودیانی که بر خدا نیرنگ آوردند] رانده شوید.»

[بِاللَّهِ مَا عَنَى بِهَذِهِ آيَةِ إِلَّا قَوْمًا مِنْ أَصْحَابِي أَعْرِفُهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ وَأَنْسَائِهِمْ، وَقَدْ أَمَرْتُ بِالصَّحْحِ عَنْهُمْ فَلْيَعْمَلْ كُلُّ امْرِئٍ عَلَى مَا يَجِدُ لِعَلِيٍّ فِي قَلْبِهِ مِنَ الْحُبِّ وَ الْبُغْضِ]

به خدا سوگند که مقصود خداوند از این آیه گروهی از صحابه‌اند که آنان را با نام و نسب می‌شناسم لیکن به پرده‌پوشی کارشان مأمورم. اینک هر کس پایه کار خویش را مهر و یا کینه علی در دل قرار دهد (و بداند که ارزش عمل او وابسته به آن است).

مَعَاشِرَ النَّاسِ التَّوْرَ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي مَسْئَلِكُمْ ثُمَّ فِي عَلِيٍّ - ثُمَّ فِي النَّسْلِ مِنْهُ إِلَى الْقَائِمِ الْمَهْدِيِّ الَّذِي يَأْخُذُ بِحَقِّ اللَّهِ وَ بِكُلِّ حَقٍّ هُوَ لَنَا لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَدْ جَعَلَنَا حُجَّةً عَلَى الْمُقْصِرِينَ وَ الْمُعَانِدِينَ وَ الْمُخَالِفِينَ وَ الْخَائِنِينَ وَ الظَّالِمِينَ مِنْ جَمِيعِ الْعَالَمِينَ

ای گروه مردم! نور از سوی خداوند عزّ و جلّ در جان من، سپس در جان علی (علیه‌السلام)، آن گاه در نسل او تا قائم مهدی - که حق خدا و ما را می‌ستاند - جای گرفته. چرا که خداوند عزّ و جلّ ما را بر کوتاهی کنندگان، ستیزه‌گران، ناسازگاران، خائنان و گنهکاران و ستمکاران و غاصبان از تمامی جهانیان دلیل و راهنما و حجت آورده است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ أَنْذَرْتُكُمْ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ قَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِي الرُّسُلُ أَفَإِنْ مِتُّ أَوْ قُتِلْتُ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَ مَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ

۳۴- سورة العصر

۳۵- المائدة: ۶۷.

۳۶- آل عمران: ۱۰۲.

۳۷- النساء: ۴۷.

اللَّهُ شَيْئًا وَ سَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ^{۳۸} أَلَا وَ إِنَّ عَلِيًّا هُوَ الْمَوْصُوفُ بِالصَّبْرِ وَ الشُّكْرِ ثُمَّ مِنْ بَعْدِهِ وُلْدِي مِنْ صُلْبِهِ

ای گروه مردم! هشدارتان می‌دهم: همانا من رسول خدایم. پیش از من نیز رسولانی آمده و سپری گشته‌اند. آیا اگر من بمیرم یا کشته شوم، «به جاهلیت عقب گرد می‌کنید؟ آن که به قهقرا برگردد، هرگز خدا را زبانی نخواهد رسانید و خداوند سپاسگزاران شکیباجر را پاداش خواهد داد». بدانید که علی و پس از او فرزندان من از نسل او، دارای کمال شکیبایی و سپاسگزاری‌اند.

مَعَاشِرَ النَّاسِ لَا تَمْنُوا عَلَيَّ اللَّهُ إِسْلَامَكُمْ فَيَسْخَطَ عَلَيْكُمْ وَ يَصِيبُكُمْ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ^{۳۹} إِنَّهُ لِبِالْمِرْصَادِ^{۴۰} [إِنَّ رَبَّكُمْ لِبِالْمِرْصَادِ]

ای گروه مردم! اسلام‌تان را بر من منت نگذارید؛ که اعمال شما را بیهوده و تباه خواهد کرد و خداوند بر شما خشم خواهد گرفت و سپس شما را به شعله‌ای از آتش و مس گداخته گرفتار خواهد نمود. همانا پروردگار شما در کمین‌گاه است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّهُ سَيَكُونُ مِنْ بَعْدِي أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَنْصُرُونَ^{۴۱}

ای گروه مردم! به زودی پس از من «پیشوایانی خواهند بود که شما را به سوی آتش می‌خوانند و در روز رستاخیز تنها و بدون یاور خواهند ماند.»

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ وَ أَنَا بَرِيئَانِ مِنْهُمُ

ای گروه مردم! خداوند و من از آنان بیزاریم.

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّهُمْ وَ أَنْصَارُهُمْ وَ أَتْبَاعُهُمْ وَ أَشْيَاعُهُمْ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ^{۴۲} وَ (ف) لَيْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ^{۴۳} أَلَا إِنَّهُمْ أَصْحَابُ الصَّحِيفَةِ؛ فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ فِي صَحِيفَتِهِ

ای گروه مردم! آنان و یاران و پیروان‌شان در بدترین جای جهنم، جایگاه متکبران خواهند بود. بدانید آنان اصحاب صحیفه‌اند. اکنون هر کس در صحیفه‌ی خود نظر کند.

قَالَ فَذَهَبَ عَلَيَّ النَّاسِ إِلَّا شَرْدَمَةً مِنْهُمْ أَمْرُ الصَّحِيفَةِ

راوی حدیث، امام باقر علیه‌السلام فرمود: «جز گروهی اندک بقیه‌ی مردم؛ ماجرای صحیفه را فراموش کردند.»

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنِّي أَدْعُهَا إِمَامَةً وَ وَرَائَهُ فِي عَقْبِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ قَدْ بَلَغْتُ مَا أُمِرْتُ بِتَبْلِيغِهِ حُجَّةً عَلَى كُلِّ حَاضِرٍ وَ غَائِبٍ وَ عَلَى كُلِّ أَحَدٍ مِمَّنْ شَهِدَ أَوْ لَمْ يَشْهَدْ أَوْ لَمْ يُولَدْ أَوْ لَمْ يُولَدْ فَلْيَبْلُغِ الْحَاضِرُ الْغَائِبَ وَ الْوَالِدُ الْوَلَدَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

ای گروه مردم! اینک جانشینی خود را به‌عنوان امامت و وراثت به امانت به جای می‌گذارم در نسل خود تا برپایی روز رستاخیز. و حال، مأموریت تبلیغی خود را انجام می‌دهم تا برهان بر هر شاهد و غایب و بر آنان که زاده شده یا نشده‌اند و بر تمامی مردمان باشد. پس بایسته است این سخن را حاضران به غایبان و پدران به فرزندان تا برپایی رستاخیز برسانند.

وَ سَيَجْعَلُونَهَا مُلْكًا وَ اغْتِصَابًا أَلَا لَعْنُ اللَّهِ الْغَاصِبِينَ وَ الْمُغْتَصِبِينَ وَ عِنْدَهَا سَنَفْرُغُ لَكُمْ آيَةَ الثَّقَلَانِ^{۴۴} فَ يَرْسَلُ عَلَيْكُمَا سُوَاطَ مِنْ نَارٍ وَ نُحَاسٍ فَلَا تَنْتَصِرَانِ^{۴۵}

و آگاه باشید! به زودی پس از من امامت را با پادشاهی جابه‌جا نموده آن را غصب کرده و به تصرف خویش درآورند؛ هان! نفرین و خشم خدا بر غاصبان و چپاول‌گران! و البته در آن هنگام خداوند آتش عذاب^{۴۰} شعله‌های آتش و مس گداخته - بر سر شما جن و انس خواهد ریخت. آن جاست که دیگر یاری نخواهید شد.

۳۸- آل عمران: ۱۴۴.

۳۹- التوبة: ۵۲

۴۰- إشارة الی قوله تعالی: إِنَّ رَبَّكَ لِبِالْمِرْصَادِ. الفجر: ۱۴

۴۱- القصص: ۴۱.

۴۲- النساء: ۱۴۵.

۴۳- النحل: ۲۹.

۴۴- الرحمن: ۳۱.

۴۵- الرحمن: ۳۵.

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَكُنْ يَدْرِكُكُمْ عَلَى مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّى يَمِيزَ الْحَيِّثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَ مَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ ۚ ۴۶

ای گروه مردم! هر آینه خداوند عزّ و جل شما را به حال تان رها نخواهد کرد «مگر آن که ناپاک را از پاک جدا سازد. و نیز چنین نبود که خداوند شما را از اسرار غیب، آگاه کند (تا مؤمنان و منافقان را از این راه بشناسید؛ این بر خلاف سنت الهی است).

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّهُ مَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَ اللَّهُ مُهْلِكُهَا بِتَكْذِيبِهَا وَ كَذَلِكَ يَهْلِكُ الْقَرْيَ وَ هِيَ ظَالِمَةٌ * كَمَا ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى وَ هَذَا عَلَى إِمَامِكُمْ وَ وَلِيِّكُمْ وَ هُوَ مَوَاعِيدُ اللَّهِ وَ اللَّهُ يَصْدَقُ مَا وَعَدَهُ

ای گروه مردم! هیچ قریه و شهری را خداوند جز به جهت تکذیبشان نابود نکرد، و همچنین شهرهائی را که ظلم و ستم در آن رسوخ نماید، ویران و خراب می کند، و این فرد «علی» است که امام و سرپرست شماست، او از وعده های الهی است، و البته خداوند متعال به عهد و وعده های خود عمل خواهد کرد.

مَعَاشِرَ النَّاسِ قَدْ ضَلَّ قَبْلَكُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ۚ ۴۷ وَ اللَّهُ لَقَدْ أَهْلَكَ الْأَوَّلِينَ وَ هُوَ مُهْلِكُ الْآخِرِينَ

ای گروه مردم! پیش از شما، شمار فزونی از گذشتگان گمراه شدند و خداوند آنان را نابود کرد. و همو نابودکننده ی آیندگان است.

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَمْ لَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ * ثُمَّ نُنَبِّئُهُمُ الْآخِرِينَ * كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ * وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۚ ۴۸

او خود در کتابش آورده: «آیا ما اقوام (مجرم) نخستین را هلاک نکردیم؟! سپس دیگر (مجرمان) را به دنبال آنها می فرستیم! (آری) این گونه با مجرمان رفتار می کنیم! وای در آن روز بر تکذیب کنندگان!»

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَمَرَنِي وَ نَهَانِي وَ قَدْ أَمَرْتُ عَلِيًّا وَ نَهَيْتُهُ فَعَلِمَ الْأَمْرَ وَ النَّهْيَ مِنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَاسْمَعُوا لِأَمْرِهِ تَسَلَّمُوا وَ أَطِيعُوا تَهْتَدُوا وَ انْتَهَوْا لِنَهْيِهِ تَرْشَدُوا وَ صَبِرُوا إِلَى مُرَادِهِ وَ لَا تَتَفَرَّقُوا بِكُمْ السُّبُلَ عَنْ سَبِيلِهِ

ای گروه مردم! همانا خداوند امر و نهی خود را به من فرموده و من نیز به دستور او دانش آن را نزد علی نهادم. پس فرمان او را بشنوید و گردن نهید و پیرویش نمایید و از آن چه بازتان دارد خودداری کنید تا راه یابید. به سوی هدف او حرکت کنید. راه های گوناگون شما را از راه او باز ندارد!

بخش هفتم: پیروان اهل بیت علیهم السلام و دشمنان ایشان

مَعَاشِرَ النَّاسِ أَنَا صِرَاطُ اللَّهِ الْمُسْتَقِيمِ الَّذِي أَمَرَكُمْ بِاتِّبَاعِهِ ثُمَّ عَلِيٌّ مِنْ بَعْدِي ثُمَّ وُلْدِي مِنْ صُلْبِهِ أُمَّةٌ يَهْدُونَ إِلَى الْحَقِّ وَ بِهِ يَغْدِلُونَ ۚ ۴۹

ای گروه مردم! صراط مستقیم خداوند منم که شما را به پیروی آن امر فرموده. و پس از من علی است و آن گاه فرزندانم از نسل او، پیشوایان راه راستند که به درستی و راستی راهنمایند و به حق و عدالت حکم می نمایند.

ثُمَّ قَرَأَ - الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝۵۰ إِلَى آخِرِهَا

سپس پیامبر صلی الله علیه و آله «قرائت فرمود: «بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين الرحمن الرحيم» - تا آخر سوره.

وَ قَالَ فِي نَزَلَتْ وَ فِيهِمْ نَزَلَتْ وَ هُمْ عَمَّتْ وَ إِيَّاهُمْ خُصَّتْ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ۚ ۵۱

و فرمود: به خدا سوگند این سوره درباره ی من نازل شده و شامل امامان می باشد و به آنان اختصاص دارد. آنان اولیای خدایند که ترس و اندوهی برای شان نیست، آگاه باشید: البته حزب خدا چیره و غالب خواهد بود.

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَ عَلِيٍّ هُمُ أَهْلُ الشَّقَاقِ وَ التَّفَاقِ وَ الحَادُونَ وَ هُمُ العَادُونَ وَ إِخْوَانُ الشَّيَاطِينِ (الَّذِينَ) يُوْحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرَفَ الْقَوْلِ

۴۶- آل عمران: ۱۷۹.

۴۷- الصافات: ۷۱.

۴۸- المرسلات: ۱۶- ۱۹.

۴۹- الاعراف: ۱۵۹ و ۱۸۱

۵۰- الفاتحة.

۵۱- المائدة: ۵۶.

بدانید که دشمنان «علی» همان اهل شقاق و نفاقند، آنان دشمن و مخالف و از حدّ گذشته‌گانند، آنان برادران شیطانند، همان‌هایی که برخی‌شان به برخی دیگر با گفتار آراسته و فریبنده پیام نهانی می‌فرستند تا فریب دهند.

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ- لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۵۳

بدانید که دوستان آنان در قرآن مذکورند، آنجا که فرماید: «هیچ قومی را که ایمان به خدا و روز رستاخیز دارند نمی‌یابی که با دشمنان خدا و رسولش دوستی کنند، هر چند پدران یا فرزندان یا برادران یا خویشاوندان‌شان باشند؛ آنان کسانی هستند که خدا ایمان را بر صفحه دل‌های‌شان نوشته و با روحی از ناحیه خودش آن‌ها را تقویت فرموده، و آن‌ها را در باغ‌هایی از بهشت وارد می‌کند که نهرها از زیر (درختانش) جاری است، جاودانه در آن می‌مانند؛ خدا از آن‌ها خشنود است، و آنان نیز از خدا خشنودند؛ آنها «حزب الله» اند؛ بدانید «حزب الله» پیروزان و رستگارانند.»

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَقَالَ- الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ هُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ۵۴

بدانید، به درستی که دوستان آنان کسانی هستند که خداوند عزّ و جلّ آنان را این‌چنین توصیف فرموده است: «کسانی که ایمان آوردند و ایمان‌شان را به ستمی نیامیختند، ایشانند که ایمنی دارند و آنان راه یافتگانند.»

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَقَالَ الَّذِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ أَمِينِينَ تَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ۵۵ بِالسَّلَامِ أَنْ طَبِئْتُمْ فَأَدْخُلُوهَا خَالِدِينَ ۵۶

بدانید، به درستی که دوستان آنان کسانی هستند که خداوند عزّ و جلّ آنان را این‌چنین توصیف فرموده است: «دوستان آنان به سلامت در بهشت در آیند، و ملائکه با سلام به پیشبازشان آیند [و گویند: «خوش باشید پس به بهشت در آید [و در آن] جاودانه باشید.»

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ- يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ... بِغَيْرِ حِسَابٍ ۵۷

بدانید، دوستان آنان همان کسانی هستند که خداوند در باره‌شان فرموده: «به بهشت در آیند و در آن بی‌حساب روزی داده شوند.»

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمْ يَصَلُّونَ سَعِيرًا ۵۸

بدانید، دشمنان آنان به آتش افروخته دوزخ درآیند.

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ جِهَنَّمَ شَهِيحًا وَ هِيَ تَفُورٌ ۵۹ وَ هَا زَفِيرٌ ۶۰

۵۲- الأنعام: ۱۱۲.

۵۳- المجادلة: ۲۲.

۵۴- الأنعام: ۸۲.

۵۵- هذا المضمون مأخوذ من قوله تعالى: لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَرَعُ الْأَكْبَرُ وَ تَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمَئِذٍ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ. الأنبياء: ۱۰۳. (وحشت بزرگ، آنها را اندوهگین نمی‌کند؛ و فرشتگان به استقبالشان می‌آیند، (و می‌گویند: «این همان روزی است که به شما وعده داده می‌شد»)

۵۶- هذا المضمون مأخوذ من قوله تعالى: وَ سَبَقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاؤُهَا وَ فَتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَ قَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَأَدْخَلُوهَا خَالِدِينَ. الزمر: ۷۳. (و کسانی که تقوای الهی پیشه کردند گروه گروه به سوی بهشت برده می‌شوند؛ هنگامی که به آن می‌رسند درهای بهشت گشوده می‌شود و نگهبانان به آنان می‌گویند: «سلام بر شما! گوارایتان باد این نعمتها! داخل بهشت شوید و جاودانه بمانید!»)

۵۷- مأخوذ من قوله تعالى: فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ. غافر: ۴۰. (آنها وارد بهشت می‌شوند و در آن روزی بی‌حسابی به آنها داده خواهد شد.)

۵۸- مأخوذ من قوله تعالى: فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا * وَ يَصَلُّى سَعِيرًا. الانشقاق ۱۱ و ۱۲. (بزودی فریاد می‌زند وای بر من که هلاک شدم! * و در شعله‌های سوزان آتش می‌سوزد.)

بدانید، دشمنان آنان کسانی هستند که از جهنم صدای وحشتناکی می شنوند و این در حالی است که پیوسته می جوشد. و برای آنها ناله های دردناک است.

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ فِيهِمْ - كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنَتْ أُخْتَهَا ۶۱

بدانید به درستی که دشمنان آنان کسانی هستند که (خداوند) در باره آنها فرموده است: « هر زمان که گروهی وارد می شوند، گروه دیگر را لعن می کنند».

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ - كُلَّمَا أَلْقَى فِيهَا فَوْجٌ سَأَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ * قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَ قُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ۶۲

بدانید به درستی که دشمنان آنان کسانی هستند که خداوند عز و جل در باره آنها فرموده است: « هر زمان که گروهی در آن افکنده می شوند، نگهبانان دوزخ از آنها می پرسند: «مگر بیم دهنده الهی به سراغ شما نیامد؟!» * می گویند: «آری، بیم دهنده به سراغ ما آمد، ولی ما او را تکذیب کردیم و گفتیم: خداوند هرگز چیزی نازل نکرده، و شما در گمراهی بزرگی هستید»

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ يُخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ هُمْ مَغْفِرَةٌ وَ أَجْرٌ كَبِيرٌ ۶۳

بدانید به درستی که دوستان آنها « کسانی (هستند) که از پروردگارشان در نهان می ترسند، مسلماً آمرزش و پاداش بزرگی دارند».

[مَعَاشِرَ النَّاسِ، شَتَّانَ مَا بَيْنَ السَّعِيرِ وَالْأَجْرِ الْكَبِيرِ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، عَدُوْنَا مَنْ ذَمَّهُ اللَّهُ وَلَعَنَهُ، وَ وُلَيْنَا (كُلُّ) مَنْ مَدَحَهُ اللَّهُ وَ أَحَبَّهُ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَلَا وَإِنِّي (أَنَا) النَّذِيرُ وَ عَلِيٌّ الْبَشِيرُ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَلَا وَ إِنِّي مُنذِرٌ وَ عَلِيٌّ هَادٍ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ (أَلَا) وَ إِنِّي نَبِيٌّ وَ عَلِيٌّ وَصِيٌّ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ، أَلَا وَإِنِّي رَسُولٌ وَ عَلِيٌّ الْإِمَامُ وَالْوَصِيُّ مِنْ بَعْدِي، وَ الْأَيْمَةُ مِنْ بَعْدِهِ وَ وُلْدُهُ.

أَلَا وَ إِنِّي وَاللَّهِمْ وَ هُمْ يُخْرِجُونَ مِنْ صُلْبِهِ].

ای گروه مردم! خداوند ستیزه جویان ما را ناستوده و نفرین فرموده و دوستان ما را ستوده و دوست دارد.

ای گروه مردم! بدانید که همانا من انداز گرم و علی مژده دهنده.

ای گروه مردم! بدانید که من بیم دهنده ام و علی راهنما.

ای گروه مردم! بدانید که من پیامبرم و علی وصی من است.

ای گروه مردم! بدانید که همانا من فرستاده و علی امام و وصی پس از من است. و امامان پس از او فرزندان اویند.

آگاه باشید! من والد آنانم ولی ایشان از نسل علی خواهند بود.]

بخش هشتم: حضرت مهدی ارواحنا لتراب مقدمه الفدا

أَلَا إِنَّ خَاتَمَ الْأَيْمَةِ مِنَّا الْقَائِمُ الْمَهْدِيُّ

آگاه باشید! همانا آخرین امام، قائم مهدی از ماست..

أَلَا إِنَّهُ الظَّاهِرُ عَلَى الدِّينِ

آگاه باشید! او بر تمامی ادیان چیره خواهد بود

۵۹- الملک: ۷.

۶۰- إشارة الى قوله تعالى: لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ. الأنبياء: ۱۰۰. (برای آنان در آن [دوزخ] ناله های دردناکی است.)

۶۱- الأعراف: ۳۸.

۶۲- الملک: ۸- ۹.

۶۳- الملک: ۱۲.

أَلَا إِنَّهُ الْمُنْتَقِمُ مِنَ الظَّالِمِينَ أَلَا إِنَّهُ فَاتِحُ الحُصُونِ وَ هَادِمُهَا

آگاه باشید! که اوست فاتح دژها و منهدم کننده‌ی آنها.

أَلَا إِنَّهُ قَاتِلُ كُلِّ قَبِيلَةٍ مِنْ أَهْلِ الشِّرْكِ

آگاه باشید! او کشنده تمام قبایل از اهل شرک است.

أَلَا إِنَّهُ مُدْرِكُ كُلِّ نَارٍ لِأَوْلِيَاءِ اللَّهِ

آگاه باشید! که او خونخواه تمام اولیای خداست.

أَلَا إِنَّهُ النَّاصِرُ لِلدِّينِ اللَّهِ

آگاه باشید! اوست یاور دین خدا.

أَلَا إِنَّهُ الْعَرَّافُ فِي بَحْرِ عَمِيقٍ

آگاه باشید! که از دریایی ژرف پیمان‌هایی افزون گیرد.

أَلَا إِنَّهُ يَسِمُ كُلَّ ذِي فَضْلٍ بِفَضْلِهِ وَ كُلَّ ذِي جَهْلٍ بِجَهْلِهِ

آگاه باشید! که او به هر ارزشمندی به اندازه‌ی ارزش او، و به هر نادان و بی‌ارزشی به اندازه‌ی نادانی‌اش نیکی کند.

أَلَا إِنَّهُ خَيْرُهُ اللَّهُ وَ مُحْتَارُهُ

آگاه باشید! که او نیکو و برگزیده‌ی خداوند است.

أَلَا إِنَّهُ وَارِثُ كُلِّ عِلْمٍ وَ الْمُحِيطُ بِهِ

آگاه باشید! که او وارث دانش‌ها و حاکم بر ادراک‌هاست.

أَلَا إِنَّهُ الْمُخْبِرُ عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ الْمُتَّبِعُ بِأَمْرِ إِيْمَانِهِ

آگاه باشید! که او از سوی پروردگارش خبر می‌آورد و آیات و نشانه‌های ایمان به او را برپا می‌کند.

أَلَا إِنَّهُ الرَّشِيدُ السَّدِيدُ

آگاه باشید همانا اوست بالیده و استوار.

أَلَا إِنَّهُ الْمُفَوَّضُ إِلَيْهِ

آگاه باشید! هموست که [اختیار امور جهانیان و آیین آنان] به او واگذار شده است.

أَلَا إِنَّهُ قَدْ بُشِّرَ بِهِ مَنْ سَلَفَ بَيْنَ يَدَيْهِ

آگاه باشید! که تمامی گذشتگان ظهور او را پیشگویی کرده‌اند.

أَلَا إِنَّهُ الْبَاقِي حُجَّةً وَ لَا حُجَّةَ بَعْدَهُ وَ لَا حَقَّ إِلَّا مَعَهُ وَ لَا نُورَ إِلَّا عِنْدَهُ

آگاه باشید! که اوست حجّت پایدار و پس از او حجّتی نخواهد بود. درستی و راستی و نور و روشنایی تنها نزد اوست.

أَلَا إِنَّهُ لَا غَالِبَ لَهُ وَ لَا مَنْصُورَ عَلَيْهِ

آگاه باشید! کسی بر او پیروز نخواهد شد و ستیزنده‌ی با او یاری نخواهد گشت.

أَلَا وَ إِنَّهُ وَ لِي اللَّهُ فِي أَرْضِهِ وَ حَكْمُهُ فِي خَلْقِهِ وَ أَمِينُهُ فِي سِرِّهِ وَ عَلَانِيَتِهِ

آگاه باشید که او ولی خدا در زمین، داور او در میان مردم و امانتدار امور آشکار و نهان است.

بخش نهم: مطرح کردن بیعت

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنِّي قَدْ بَيَّنْتُ لَكُمْ وَ أَفْهَمْتُكُمْ وَ هَذَا عَلَيَّ بِفَهْمِكُمْ بَعْدِي أَلَا وَ إِنِّي عِنْدَ انْقِضَاءِ حُطْبَتِي أَدْعُوكُمْ إِلَى مُصَافَقَتِي عَلَى بَيْعَتِهِ وَ

الإِقْرَارِ بِهِ ثُمَّ مُصَافَقَتِهِ بَعْدِي أَلَا وَ إِنِّي قَدْ بَايَعْتُ اللَّهَ وَ عَلَيَّ قَدْ بَايَعَنِي وَ أَنَا آخِذُكُمْ بِالْبَيْعَةِ لَهُ عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ- إِنَّ الدِّينَ يُبَايِعُونَكَ إِمَّا يُبَايِعُونَ

اللَّهِ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَ مَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ۶۴

ای گروه مردم! من پیام خدا را برای‌تان آشکار کرده تفهیم نمودم. و این علی است که پس از من شما را آگاه می‌کند. اینک

شما را می‌خوانم که پس از پایان خطبه با من و سپس با علی دست دهید تا با او بیعت کرده به امامت او اقرار نمایید. پس من با خداوند و علی با من پیمان بسته و من اکنون از سوی خدای عزّ و جل برای امامت او پیمان می‌گیرم. (خداوند می‌فرماید که) «ای پیامبر [آنان که با تو بیعت کنند هر آینه با خدا بیعت کرده‌اند. دست خدا بالای دستان آنان است. و هر کس بیعت شکند، بر زبان خود شکسته، و آن کس که بر پیمان خداوند استوار و باوفا باشد، خداوند به او پاداش بزرگی خواهد داد».

بخش دهم: حلال و حرام، واجبات و محرمات

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّ الْحَجَّ وَالصَّفَا وَالْمَرْوَةَ^{۶۵} وَالْعُمْرَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ - فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتِ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا^{۶۶}

ای گروه مردم! همانا حج و عمره از شعائر و آداب و رسوم خدایی است. پس زائران خانه‌ی خدا و عمره کنندگان بر صفا و مروه بسیار طواف کنند.

مَعَاشِرَ النَّاسِ حُجُّوا الْبَيْتَ فَمَا وَرَدَهُ أَهْلُ بَيْتٍ إِلَّا اسْتَعْنُوا وَ لَا تَخَلَّفُوا عَنْهُ إِلَّا افْتَقَرُوا

ای گروه مردم! در خانه‌ی خدا حج گزارید؛ که هیچ خاندانی داخل آن نشد مگر بی‌نیاز شد و مؤذبه گرفت، و کسی از آن روی برنگردانید مگر بی‌بهره و نیازمند گردید.

مَعَاشِرَ النَّاسِ مَا وَقَفَ بِالْمَوْقِفِ مُؤْمِنٌ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا سَلَفَ مِنْ ذَنْبِهِ إِلَى وَقْتِهِ ذَلِكَ فَإِذَا انْقَضَتْ حَجَّتُهُ اسْتُؤْنِفَ عَمَلُهُ

ای گروه مردم! مؤمنی در موقف (عرفات، مشعر، منا) نماند مگر این که خدا گناهان گذشته‌ی او را بیامرزد و بایسته است که پس از پایان اعمال حج [با پرونده‌ی پاک] کار خود را از سر گیرد.

مَعَاشِرَ النَّاسِ الْحُجَّاجُ مُعَاوِنُونَ وَ نَفَقَاتُهُمْ مُخْلَفَةٌ وَ اللَّهُ لَا يَضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ^{۶۷}

ای گروه مردم! حاجیان دستگیری شده‌اند و هزینه‌های سفرشان جبران می‌شود و جایگزین آن به آنان خواهد رسید. و البته خداوند پاداش نیکوکاران را تباہ نخواهد کرد.

مَعَاشِرَ النَّاسِ حُجُّوا الْبَيْتَ بِكَمَالِ الدِّينِ وَ التَّقْوَى وَ لَا تَنْصَرِفُوا عَنِ الْمَشَاهِدِ إِلَّا بِتُوبَةٍ وَ إِقْلَاعِ

ای گروه مردم! خانه‌ی خدا را با دین کامل و دانش ژرف آن دیدار کنید و از زیارتگاه‌ها جز با توبه و بازایستادن [از گناهان] برنگردید.

مَعَاشِرَ النَّاسِ - أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ آتُوا الزَّكَاةَ^{۶۸} كَمَا أَمَرَكُمُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لِنِ ظَالٍ عَلَيْكُمْ الْأَمْدُ فَفَقَصْرْتُمْ أَوْ نَسِيتُمْ فَعَلَىٰ وَلِيِّكُمْ وَ مَبِينٌ لَكُمْ

الَّذِي نَصَبَهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بَعْدِي وَ مَنْ خَلَفَهُ اللَّهُ مِنِّي وَ مِنْهُ يُخْرِجُكُمْ بِمَا تَسْأَلُونَ عَنْهُ وَ يَبِينُ لَكُمْ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ای گروه مردم! نماز را به پا دارید و زکات بپردازید همان سان که خداوند عزّوجل امر فرموده. پس اگر زمان بر شما دراز شد و کوتاهی کردید یا از یاد بردید، علی صاحب اختیار و تبیین کننده‌ی بر شماست. خداوند عزّوجل او را پس از من امانتدار خویش در میان آفریدگانش نهاده. همانا او از من و من از اویم. و او و فرزندان من از جانشینان او، پرسش‌های شما را پاسخ دهند و آنچه را نمی‌دانید به شما می‌آموزند.

أَلَا إِنَّ الْحَلَالَ وَ الْحَرَامَ أَكْثَرَ مِنْ أَنْ أُحْصِيَهُمَا وَ أُعْرِفَهُمَا فَأَمْرٌ بِالْحَلَالِ وَ أَنْهَىٰ عَنِ الْحَرَامِ فِي مَقَامٍ وَاحِدٍ فَأَمْرٌ أَنْ آخِذَ الْبَيْعَةَ مِنْكُمْ وَ

الصَّفَقَةَ لَكُمْ يَقْبُولُ مَا جِئْتُ بِهِ عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي عَلِيٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْأَيْمَةَ مِنْ بَعْدِهِ الَّذِينَ هُمْ مِنِّي وَ مِنْهُ أُنْمَةُ قَائِمَةٌ مِنْهُمْ الْمَهْدِي إِلَى يَوْمِ

الْقِيَامَةِ الَّذِي يَقْضَىٰ بِالْحَقِّ

آگاه باشید! حلال و حرام بیش از آن است که من شمارش کنم و بشناسانم و در این جا یکباره به حلال فرمان دهم و از حرام بازدارم. از این روی مأمورم از شما بیعت بگیرم که دست در دست من نهید در مورد پذیرش آنچه از سوی خداوند آورده‌ام درباره‌ی علی امیرالمؤمنین و اوصیای پس از او؛ که آنان از من و اویند. آنان تا روز قیامت امام و پیشوایند، و مهدی امت من که به

۶۵- البقرة: ۱۵۸.

۶۶- البقرة: ۱۵۸.

۶۷- التوبة: ۱۲۰ - هود: ۱۱۵ - يوسف: ۹۰.

۶۸- البقرة: ۴۳ و ۸۳ و ۱۱۰ - النساء: ۷۷ - النور: ۵۶ - المزمّل: ۲۰.

حق داوری می‌کند از آنان است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ وَ كُلُّ حَلَالٍ دَلَّلْتُكُمْ عَلَيْهِ أَوْ حَرَامٍ نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَإِنِّي لَمْ أَرْجِعْ عَنْ ذَلِكَ وَ لَمْ أُبَدِّلْ أَلَا فَادْكُرُوا ذَلِكَ وَ اخْفَظُوا وَ تَوَاصَوْا بِهِ وَ لَا تُبَدِّلُوهُ وَ لَا تَعْبِرُوهُ أَلَا وَ إِنِّي أُجَدِّدُ الْقَوْلَ أَلَا فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ آتُوا الزَّكَاةَ^{۶۹} وَ أَمُرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ أَنْهُوا عَنِ الْمُنْكَرِ أَلَا وَ إِنَّ رَأْسَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ

ای گروه مردم! شما را به هرگونه حلال و حرام راهنمایی کردم و از آن هرگز برنمی‌گردم. بدانید و آگاه باشید! آن‌ها را یاد کنید و نگه دارید و یکدیگر را به آن توصیه نمایید و در آن [احکام خدا] دگرگونی راه ندهید. هشدار که دو باره می‌گویم: بیدار باشید! نماز را به پا دارید. و زکات پردازید. و امر به معروف کنید و از منکر بازدارید.

أَنَّ تَنْتَهُوا إِلَى قَوْلِي وَ تَبْلِغُوهُ مَنْ لَمْ يَحْضُرْ وَ تَأْمُرُوهُ بِقَبُولِهِ وَ تَنْهَوُهُ عَنْ مَخَالَفَتِهِ فَإِنَّهُ أَمْرٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مِنِّي وَ لَا أَمْرٌ بِمَعْرُوفٍ وَ لَا نَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ إِلَّا مَعَ إِمَامٍ مَعْصُومٍ

و بدانید که انتهای حرف من این است که به گفته‌ی من [درباره‌ی امامت] برسید و سخن مرا به دیگران برسانید و غایبان را به پذیرش فرمان من توصیه کنید و آنان را از ناسازگاری سخنان من بازدارید؛ همانا سخن من فرمان خدا و من است و هیچ امر به معروف و نهی از منکری جز با امام معصوم تحقق و کمال نمی‌یابد.

مَعَاشِرَ النَّاسِ الْقُرْآنَ يَعْرِفُكُمْ أَنَّ الْأَيْمَةَ مِنْ بَعْدِهِ وُلْدُهُ وَ عَرَفْتُمْ أَنَّهُ مِنِّي وَ أَنَا مِنْهُ حَيْثُ يَقُولُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ- وَ جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ^{۷۰}

ای گروه مردم! قرآن بر شما روشن می‌کند که امامان پس از علی فرزندان اویند و من به شما شناساندم که آنان از او و از من است. چرا که خداوند در کتاب خود می‌فرماید: «(امامت) را فرمانی پایدار در نسل او قرار داد».

وَ قُلْتُ لَنْ تَضَلُّوا مَا إِن تَمَسَّكُمْ بِهِيَا

و من نیز گفته‌ام که: «مادام که به قرآن و امامان تمسک کنید، گمراه نخواهید شد».

مَعَاشِرَ النَّاسِ التَّقْوَى التَّقْوَى اخْذُوا السَّاعَةَ كَمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ^{۷۱}

ای گروه مردم! تقوا را، تقوا را رعایت کرده از سختی رستاخیز به‌راسید همان گونه که خداوند عزّ و جل فرمود: «البته زمین لرزه‌ی روز رستاخیز حادثه‌ی بزرگ است»

اذْكُرُوا الْمَمَاتَ وَ الْحِسَابَ وَ الْمَوَازِينَ وَ الْمَحَاسِبَةَ بَيْنَ يَدَي رِبِّ الْعَالَمِينَ وَ الثَّوَابَ وَ الْعِقَابَ فَمَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ^{۷۲} أُثِيبَ عَلَيْهَا وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ^{۷۳} فَلَيْسَ لَهُ فِي الْجَنَانِ نَصِيبٌ

یاد کنید مرگ، قیامت، و حساب و میزان و محاسبه‌ی در برابر پروردگار جهانیان و پاداش و کیفر را. آن که نیکی آورد، پاداش گیرد. و آن که بدی کرد، بهره‌ای از بهشت نخواهد برد.

بخش یازدهم: بیعت گرفتن رسمی

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّكُمْ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ تُصَافِقُونِي بِكَفٍّ وَاحِدَةٍ وَ قَدْ أَمَرَنِي اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ آخُذَ مِنْ أُلْسِنَتِكُمْ الْإِفْرَارَ بِمَا عَقَدْتُمْ لِعَلِيٍّ مِنْ إِمْرَةٍ الْمُؤْمِنِينَ وَ مَنْ جَاءَ بَعْدَهُ مِنَ الْأَيْمَةِ مِنِّي وَ مِنْهُ عَلِيٌّ مَا أَعْلَمْتُكُمْ أَنَّ ذُرِّيَّتِي مِنْ صُلْبِهِ

ای گروه مردم! شما بیش از آنید که در یک زمان با یک دست من بیعت نمایید. از این روی خداوند عزّوجل به من دستور داده که از زبان شما اقرار بگیرم و پیمان ولایت علی امیرالمؤمنین را محکم کنم و نیز بر امامان پس از او که از نسل من و اویند؛ همان‌گونه که اعلام کردم که ذرّیه من از نسل اوست.

فَقُولُوا بِأَجْمَعِكُمْ

۶۹- الحج: ۷۸ - المجادلة: ۱۳.

۷۰- الزخرف: ۲۸.

۷۱- الحج: ۱.

۷۲- الأنعام: ۱۶۰ - النمل: ۸۹ - القصص: ۸۴.

۷۳- الأنعام: ۱۶۰ - النمل: ۹۰ - القصص: ۴.

پس همگان بگویند:

إِنَّا سَامِعُونَ مُطِيعُونَ رَاضُونَ مُتَقَادُونَ لِمَا بَلَّغْتَ عَنْ رَبِّنَا وَ رَيْكَ فِي أَمْرِ عَلِيٍّ وَ أَمْرٍ وُلِدِهِ مِنْ صُلَيْبِهِ مِنَ الْأَيْمَةِ نُبَايَعُكَ عَلَى ذَلِكَ بِقُلُوبِنَا وَ أَنْفُسِنَا وَ أَلْسِنَتِنَا وَ أَيْدِينَا عَلَى ذَلِكَ نَحْيًا وَ نَمُوتُ وَ نُبْعَثُ وَ لَا نُغَيِّرُ وَ لَا نُبَدِّلُ وَ لَا نَشْكُ وَ لَا نَرْتَابُ وَ لَا نَرْجِعُ عَنْ عَهْدٍ وَ لَا نَنْقُضُ الْمِيثَاقَ

«البته که سخنان تو را شنیده پیروی می‌کنیم و از آن‌ها خشنودیم و بر آن گردن گذار و بر آن چه از سوی پروردگاران در امامت امامان علی امیرالمؤمنین و امامان دیگر - از صلب او - به ما ابلاغ کردی، با تو پیمان می‌بندیم با دل و جان و زبان و دست‌هایمان. با این پیمان زنده‌ایم و با آن خواهیم مرد و با آن اعتقاد برانگیخته می‌شویم. و هرگز آن را دگرگون نکرده شک و انکار نخواهیم داشت و از عهد و پیمان خود بر نمی‌گردیم.»

نُطِيعُ اللَّهَ وَ نَطِيعُكَ وَ عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَ وُلْدَهُ الْأَيْمَةَ الَّذِينَ ذَكَرْتَهُمْ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ مِنْ صُلَيْبِهِ بَعْدَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ

«مطیع خداوند بوده و گوش به فرمان شما و علی امیرالمؤمنین و امامان از نسل تو و صلب علی پس از حسن و حسین خواهیم بود.»

اللَّذِينَ قَدْ عَرَفْتُمْ مَكَانَهُمَا مِنِّي - وَ مَحَلَّهُمَا عِنْدِي وَ مَنْزِلَهُمَا مِنْ رَبِّي عَزَّ وَ جَلَّ فَقَدْ أَدَيْتُ ذَلِكَ إِلَيْكُمْ وَ إِنَّهُمَا سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ إِنَّهُمَا الْإِمَامَانِ بَعْدَ أَبِيهِمَا عَلِيٍّ وَ أَنَا أَبُوهُمَا قَبْلَهُ

همان دو شخصیتی که شما را از جایگاه‌شان در نزد خود با خبر نمودم و از منزلتی که در نزد خدا دارند آگاه ساختم، پس همه‌ی آن‌ها را به شما رساندم، و آن دو آقا و سرور جوانان بهشتی می‌باشند، و آن دو پس از پدرشان علی؛ امام و پیشوایند، و پیش از علی من پدر آن دو می‌باشم.

وَ قُولُوا أَطَعْنَا اللَّهَ بِذَلِكَ وَ إِيَّاكَ وَ عَلِيًّا وَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ وَ الْأَيْمَةَ الَّذِينَ ذَكَرْتَ عَهْدًا وَ مِيثَاقًا

و نیز بگویند: «(در تمام مواردی که گفتی) خدا را اطاعت می‌کنیم و گوش به فرمان تو و علی و حسن و حسین و ائمه هستیم، کسانی که ذکر عهد و میثاق آن‌ها شد.»

مَأْخُودًا لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ قُلُوبِنَا وَ أَنْفُسِنَا وَ أَلْسِنَتِنَا وَ مُصَافَقَةً أَيْدِينَا مَنْ أَدْرَكَهُمَا بِيَدِهِ وَ أَفْرَجَّ بِيَمَانِهِ وَ لَا نَبْغِي بِذَلِكَ بَدَلًا وَ لَا نَرَى مِنْ أَنْفُسِنَا عَنْهُ حَوْلًا أَبَدًا أَشْهَدْنَا اللَّهَ وَ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا^{۷۴}

(این عهد و پیمانی است که) گرفتیم با قلب و جان و زبان‌مان و با دست بیعت کردیم، هر که آن دو را درک نمود با دست و زبان به مقام‌شان اعتراف نماید. و جویای هیچ تبدیلی در آن نبوده و از جانب خود تا قیامت به جای آن قائل به نیرو و قدرتی نخواهیم بود، خدا را به گواهی گیریم و خدا گواهی بسنده و کافی است،

وَ أَنْتَ عَلَيْنَا بِهِ شَهِيدٌ وَ كُلُّ مَنْ أَطَاعَ مِنْ ظَهَرٍ وَ اسْتَتَرَ وَ مَلَائِكَةُ اللَّهِ وَ جُنُودُهُ وَ عِبِيدُهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَهِيدٍ

و تو در این موضوع بر ما گواه باشی، و نیز همه‌ی مطیعان، و فرشتگان و لشکرها و بندگان خداوند، همه و همه گواهی می‌دهند، و گواهی خداوند از همه بزرگ‌تر است.»

مَعَاشِرَ النَّاسِ مَا تَقُولُونَ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ كُلَّ صَوْتٍ وَ خَافِيَةَ كُلِّ نَفْسٍ فَمَنْ اهْتَدَى فَ لِنَفْسِهِ وَ مَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا^{۷۵} وَ مَنْ بَايَعَ فَإِنَّمَا يَبَايِعُ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ^{۷۶}

ای گروه مردم! چه می‌گویید؟ خداوند از هر صدایی با خبر است و از ضمائر قلوب آگاهی دارد، «پس هر که راه یافت به سود خود اوست، و هر که گمراه شد جز این نیست که به زیان خود گمراه می‌شود»، و هر که بیعت کند مانند آن است که با خدا بیعت می‌کند، «دست خدا بالای دست‌هاشان است.»

[مَعَاشِرَ النَّاسِ، فَبَايَعُوا اللَّهَ وَ بَايَعُوا عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ وَ الْأَيْمَةَ (مِنْهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) كَلِمَةً بَاقِيَةً]

ای گروه مردم! اینک با خداوند بیعت کنید و با من پیمان بندید و با علی امیرالمؤمنین و حسن و حسین و امامان پس از آنان

۷۴- النساء: ۷۹ و ۱۶۶ - الفتح: ۲۸.

۷۵- یونس: ۱۰۸ - الأسراء: ۱۵.

۷۶- الفتح: ۱۰.

از نسل آنان که نشانه‌ی پایداری در دنیا و آخرت]

مَعَاشِرَ النَّاسِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَ بَايَعُوا عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ وَ الْأَيْمَةَ كَلِمَةً طَيِّبَةً بَاقِيَةً

ای گروه مردم! از خدا پروا کنید، و با علی امیرالمؤمنین و حسن و حسین و امامان - که مانند سخن پاکیزه و پایداریند - بیعت کنید،

يَهْلِكُ اللَّهُ مِنْ عَدَرٍ وَ يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ وَفَى وَ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ [وَ مَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا] ٧٧

و بدانید خداوند پیمان شکنان را هلاک می کند، وفاداران را مشمول رحمتش قرار می دهد، «پس از آن هر که نقض بیعت کند بر زیان و هلاک خویش به حقیقت اقدام کرده [و هر که به عهده‌ی که با خدا بسته است وفا کند به زودی خدا به او پاداش بزرگ عطا خواهد کرد]».

مَعَاشِرَ النَّاسِ قُولُوا الَّذِي قُلْتُمْ لَكُمْ وَ سَلِّمُوا عَلَيَّ عَلَى يَوْمِ الْمُنِينَ وَ قُولُوا- سَمِعْنَا وَ أَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ ٧٨ وَ قُولُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَ مَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ

ای گروه مردم! آن چه بر شما برگفتم بگوئید و به علی با لقب امیرالمؤمنین سلام کنید و بگوئید: «شنیدیم و فرمان می بریم پروردگارا، آمرزشت خواهیم و بازگشت به سوی تو است.» و نیز بگوئید: «تمام سپاس و ستایش خدایی راست که ما را به این راهنمایی فرمود و گرنه راه نمی یافتیم.»

مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّ فَضَائِلَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ قَدْ أَنْزَلَهَا فِي الْقُرْآنِ أَكْثَرَ مِنْ أَنْ أُحْصِيَهَا فِي مَقَامٍ وَاحِدٍ فَمَنْ أَنْبَأَكُمْ بِهَا وَ عَرَفَهَا فَصَدِّقُوهُ

ای گروه مردم! هر آینه برتری‌های علی بن ابی طالب نزد خداوند عزوجل - که در قرآن نازل فرموده - بیش از آن است که من یکباره برشمارم. پس هر کس از مقامات او خبر داد و آن‌ها را شناخت او را تصدیق و تأیید کنید.

مَعَاشِرَ النَّاسِ مَنْ يَطْعِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ ٧٩ وَ عَلِيًّا وَ الْأَيْمَةَ الَّذِينَ ذَكَرْتُهُمْ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ٨٠

ای گروه مردم! آن کس که از خدا و رسولش و علی و امامانی که نام بردم پیروی کند، به رستگاری بزرگی دست یافته است.
مَعَاشِرَ النَّاسِ السَّابِقُونَ السَّابِقُونَ ٨١ إِلَى مُبَايَعَتِهِ وَ مُوَالَاتِهِ وَ التَّسْلِيمِ عَلَيْهِ بِأَمْرِ الْمُؤْمِنِينَ أُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ٨٢ فِي جَنَاتِ النَّعِيمِ ٨٣
ای گروه مردم! سبقت جوینان به بیعت و پیمان و سرپرستی او و سلام بر او با لقب امیرالمؤمنین، رستگارانند و در بهشت‌های پر بهره خواهند بود.

مَعَاشِرَ النَّاسِ قُولُوا مَا يَرْضَى اللَّهُ بِهِ عَنْكُمْ مِنَ الْقَوْلِ فَإِنَّ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَ مَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ٨٤ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهُ شَيْئًا ٨٥

ای گروه مردم! آن چه خدا را خشنود کند بگوئید. پس اگر شما و تمامی زمینیان کفران ورزند، خدا را زبانی نخواهد رسانید.
اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ اغْضَبْ عَلَى الْكَافِرِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٨٦
پروردگارا، ایمان آورندگان را بیامرزد. و بر کافران خشم گیر! و الحمد لله رب العالمین.

٧٧- الفتح: ١٠

٧٨- البقرة: ٢٨٥

٧٩- النساء: ١٣ - النور: ٥٢ - الأحزاب: ٧١ - الفتح: ١٧.

٨٠- الأحزاب: ٧١.

٨١- الواقعة: ١٠.

٨٢- التوبة: ٢٠.

٨٣- يونس: ٩ - الحج: ٥٦ - الصافات: ٤٣ - الواقعة: ١٢.

٨٤- ابراهيم: ٨.

٨٥- آل عمران: ١٤٤.

٨٦- الأنعام: ٤٥ - الصافات: ١٨٢.

فَنَادَاهُ الْقَوْمُ سَمِعْنَا وَ اطَّعْنَا عَلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ وَ أَمْرَ رَسُولِهِ بِقُلُوبِنَا وَ أَلْسِنَتِنَا وَ أَيِّدِنَا

در این حال فریاد از میان مردم بر خاست که ما با قلب و زبان و دست فرمان خدا و رسول او را شنیدیم و اطاعت نمودیم. وَ تَدَاكُؤْا عَلَىٰ رَسُولِ اللَّهِ وَ عَلَىٰ عَلِيٍّ ع فَصَافَتْهُمَا بِأَيْدِيهِمْ فَكَانَ أَوَّلُ مَنْ صَافَقَ رَسُولَ اللَّهِ ص الْأَوَّلُ وَ الثَّانِي وَ الثَّلَاثُ وَ الرَّابِعُ وَ الْخَامِسُ وَ بَاقِي الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ وَ بَاقِي النَّاسِ عَلَىٰ طَبَقَاتِهِمْ وَ قَدَرِ مَنَازِلِهِمْ إِلَىٰ أَنْ صَلَّيْتُ الْمَغْرِبَ وَ الْعَتَمَةَ فِي وَفْتٍ وَاحِدٍ وَ وَصَلُوا الْبَيْعَةَ وَ الْمُصَافَقَةَ ثَلَاثًا

سپس مردم به سوی پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) و علی (علیه‌السلام) هجوم آورده و با زدن دست بر دست پیامبر با او بیعت نمودند، و به ترتیب اولی (ابوبکر) و دومی (عمر) و سومی (عثمان) و چهارمی و پنجمی و پس از آنان دیگران بنا بر منزلت‌شان بیعت کردند. و این کار تا وقت نماز مغرب و عشاء - که آن شب با هم خوانده شد - تا سه مرتبه ادامه یافت.

وَ رَسُولُ اللَّهِ يَقُولُ كُلَّمَا بَاعَ قَوْمٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَىٰ جَمِيعِ الْعَالَمِينَ

و رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله) در هر بیعتی می‌فرمود: «حمد و ستایش مخصوص خداوندی است که ما را بر همه‌ی مردم برتری داد».

وَ صَارَتِ الْمُصَافَقَةُ سُنَّةً وَ رِسْمًا وَ رُبَّمَا يَسْتَعْمِلُهَا مَنْ لَيْسَ لَهُ حَقٌّ فِيهَا

و از همین جا دست دادن هنگام بیعت سنت و رسم شد، و چه بسا این سنت را کسی انجام می‌دهد (با کسی بیعت می‌شود) که در آن هیچ حقی ندارد!